

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Historie hudebního vzdělávání na základní umělecké škole v Českém Krumlově
History of the Music Education at the Elementary Art School in Český Krumlov

Mgr. Alžběta Holcová

Vedoucí práce: PhDr. Leona Stříteská, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Hudební výchova – sbormistrovství

2024

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Historie hudebního vzdělávání na základní umělecké škole v Českém Krumlově potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 10.7.2024

.....

Alžběta Holcová

Chtěla bych poděkovat své vedoucí práce PhDr. Leoně Strítěské, Ph.D. za pomoc a konzultaci při vzniku práce a dále Základní umělecké škole v Českém Krumlově a na ní působícím pedagožkám a pedagogům v čele s ředitelkou PaedDr. Alenou Švepešovou za mé umělecké formování.

Abstrakt

Předkládaná práce se zabývá historií hudebního vzdělávání v základní umělecké škole v Českém Krumlově. Zabývá se vznikem a vývojem této instituce od roku 1410, kdy měšťan Vencclín z Cipína věnoval na vzdělávací účely svůj dům č.p. 162 v Kostelní ulici, až do současnosti. Práce se nejprve zabývá počátky existence školy, která nejprve fungovala v těsném spojení s církevní správou a rodem Rožmberků, a to až do prodeje krumlovského panství císaři Rudolfovi II., kdy správu nad institucí převzala císařská komora a později magistrát města. Vznik samotné městské hudební školy vedoucí až k dnešní základní umělecké škole je datován k roku 1780, kdy městská rada rozhodla o zaměstnání učitele hudby pro hudebně nadané českokrumlovské děti. Práce dále se zaměřuje na vývoj od školy s malým počtem žáků i pedagogů bez blíže specifikovaného studijního plánu až po instituci označenou na počátku 20. století jako hudební ústav s učebním plánem, osnovami a výukou vedenou kvalifikovanými pedagogy pro několik desítek žáků. Dále sleduje vliv měnící se politické situace v Československu ve dvacátém století na podobu a strukturu výuky a od poloviny 20. století stále silnější snahy o centrální státní řízení a sjednocování hudebního a později uměleckého školství a vliv politické ideologie na podobu výuky a činnosti školy. V poslední části se práce zabývá podobou a organizací uměleckého vzdělávání po roce 1989 a představuje činnosti a fungování školy po uvolnění politické situace. Práce využívá zejména materiály pramenné povahy, a sice dobové kroniky školy, články z dobového tisku či vzpomínkové almanachy, a dále se opírá o literaturu věnující se uměleckému i obecnému školství u nás a legislativním dokumentům týkajících se školství.

Klíčová slova: základní umělecká škola, Český Krumlov, jezuitský řád, městská hudební škola, lidová škola umění

Abstract

This diploma thesis is concerned with the history of music education at the Elementary Art School in Český Krumlov. It is concerned with the constitution and development of this institution from the year 1410, when the citizen Venclín z Cipína gave his house no. 162 in the street Kostelní to the educational purpose, up to the present. Firstly, the thesis is concerned with the beginning of the school existence with the close connection with the Catholic Church Administration and the House of Rosenberg until the sale of the Krumlov estate to the emperor Rudolf II. and the management of the institution by the Imperial Chamber and the Český Krumlov municipality later. The origin of the Town Music School leading to the today's Elementary Art School is dated to the year 1780, when the Municipality Council decided to employ the music teacher to teach the musically talented children of Český Krumlov. Secondly, the thesis is concerned with the development from the school with a little amount of the pupils and without more specified teaching plan to the Music Institute with the teaching plan, curriculum and the qualified teachers for the tens of the pupils. Furthermore the thesis is concerned with the influence of the changing political situation in Czechoslovakia in the 20th century and the stronger efforts of the central governance and unification of the music and later art education in general and the political ideology influence on the education and activities of the school. In the last part the thesis is concerned with the organization of the Art Education after the year 1989 and it presents the activity and functioning of the school after the release of the political situation. The thesis works with the source materials and the literature about the art education and Czech and Czechoslovak education in general and the legislative documents related to the school system.

Keywords: Elementary Art School, Český Krumlov, Jesuit Order, Town Music School, People's Art School

Obsah

Úvod	7
2 Nejstarší historie (1410–1780).....	9
3 Vznik Městské hudební školy (1780–1947).....	12
4 Období mezi lety 1948–1989	16
5 Období od roku 1990 až po současnost.....	23
5.1 Stručná historie školních budov	28
5.2 Mezinárodní spolupráce.....	29
5.3 Soubory ZUŠ	30
5.3.1 Pěvecký spolek Dalibor a symfonický orchestr Dalibor	31
5.3.2 Dechový orchestr	31
5.3.3 Českokrumlovský dětský pěvecký sbor Medvíďata.....	32
5.3.4 Violoncellový soubor	33
5.3.5 Smyčcový soubor	33
5.3.6 Swingový orchestr Krumzušband.....	34
5.3.7 Kytarový soubor	34
5.3.8 Významné pedagogické osobnosti	35
5.3.9 Profesionální hudebníci z řad absolventů školy	36
Závěr.....	37
Literatura a zdroje:.....	41
Archivní dokumenty	44
Seznam použitých obrázků.....	44

Úvod

Výchozím bodem pro sepsání předkládané práce je má osobní zkušenost s uměleckým vzděláváním v Základní umělecké škole Český Krumlov a silná rodinná vazba na tuto instituci. Oba moji rodiče zde od roku 1992 a 1993 působí jako pedagogové hudebního a výtvarného oboru a já sama jsem se na škole mezi lety 2000 a 2016 vzdělávala v oboru hudebním, výtvarném a tanečním. Vždy jsem věděla, že má tato škola opravdu dlouholetou tradici, i díky pravidelně pořádaným vzpomínkovým akcím a výročním koncertům. Díky mé mamince, která se zasloužila o vznik almanachu ke 230. i 240. výročí založení školy v roce 2010 a 2020 jsem byla takzvaně „přímo u zdroje“ a měla přístup k řadě archivních materiálů. Jelikož mě tato instituce formovala jako žádná jiná, rozhodla jsem se jí „odvděčit“ akademickou pozorností a věnovat se jí v mé bakalářské práci.

Předkládaná práce se tedy zabývá dlouhou historií hudebního vzdělávání v této instituci, která sahá až do středověku a trvá nepřetržitě – v různých podobách – dodnes. Její název se v průběhu více než šesti století měnil, proto i v jednotlivých kapitolách budu školu označovat různě. Jelikož práci píšu na katedře hudební výchovy, budu se zabývat primárně historií hudebního vzdělávání, ač se v českokrumlovské škole v průběhu zkoumaných let vyučovalo i umění výtvarné, taneční a literárně-dramatické. Mým cílem není postihnout do detailu úplně vše, ale spíše nastínit fungování konkrétní hudební školy, výjimečné pro svou dlouholetou a nepřerušovanou tradici a na jejím příkladu ukázat, jak v českých zemích vypadalo v průběhu několika staletí hudební vzdělávání.

V první kapitole se věnuji nejstarší historii, od roku 1410 a věnování domu č.p. 162 v Kostelní ulici na vzdělávací účely a vznik farní a později partikulární školy až po tereziánské reformy na konci 18. století. Nastíním podoby hudebního vzdělávání pod správou církve, později pod správou jezuitského řádu a s dlouholetou podporou rožmberského rodu, který panství Český Krumlov spravoval až do počátku 17. století. Zmíním povinnosti žáků vůči sousednímu kostelu a jejím donátorům a uvedu konkrétní příklady z dobových materiálů.

Ve druhé kapitole se budu věnovat období od vzniku Městské hudební školy, nejstarší v Čechách, v roce 1780 až po léta po II. světové válce, přibližně do roku 1947. V této kapitole představím konkrétní osoby ředitelů a učitelů, kteří ve škole působili, nastíním podobu výuky v závislosti vývoji školství a statutárních změnách. Zaměřím se i na vznik české hudební školy, fungující mezi dvěma světovými válkami paralelně se starší – německou – hudební školou a

představím i její učební náplň. Vše budu dokumentovat příklady a citacemi z dochovaných archiválií.

Ve třetí kapitole se budu věnovat podobě hudebního vzdělávání v českokrumlovské hudební škole a i obecnému uměleckému vzdělávacímu systému po roce 1948 v souvislosti s proměnou politické situace. Nastíním reformy školství i uměleckého školství, od počátku 50. let centrálně spravovaného a řízeného, a v souvislosti s tím zmíním několik proměn názvu školy až po tu nejdéle existující, a sice „lidovou školu umění“. V této kapitole se také výrazněji zaměřím se na to, jakým způsobem tehdejší politika ovlivňovala život školy, podobu výuky a její činnost a také to, jakým způsobem se škola prezentovala navenek a spoluutvářela kulturní život Českého Krumlova i okolí.

Ve čtvrté kapitole se zaměřím na nedávnou minulost, čili podobu vzdělávání od roku 1989 po současnost. Budu se věnovat proměně školy v závislosti na proměně politické situace po tzv. Sametové revoluci a následných školských reformách, ustanovení současného názvu „základní umělecká škola“ a podobě a organizaci výuky v současné době vycházející ze školního vzdělávacího programu. Uvedu příklady činností školy a její vliv na kulturní a společenský život v Českém Krumlově, celém regionu a její prezentaci v zahraničí. Samostatnou pozornost věnuji jednotlivým školním souborům a vybraným pedagogickým osobnostem.

Ve své práci čerpám především z materiálů pramenné povahy, konkrétně školních kronik, zápisů z porad, školních osnov, novinových článků, soupisů aktivit, statistických dat a dalších, k nimž jsem se dostala badatelskou činností ve Státním okresním archivu Český Krumlov a archivu Základní umělecké školy Český Krumlov. Dále vycházím z almanachu *Půvab času I* z roku 2010 a *Půvab času II* z roku 2020, který vznikl ku příležitosti 230. a 240. výročí školy, a webových stránek Základní umělecké školy Český Krumlov a města Český Krumlov. Co se týče legislativních záležitostí, pracuji se školskými zákony a vyhláškami. Kromě toho pracuji také s odbornou literaturou a závěrečnými pracemi zabývajícími se provozováním hudby na Českokrumlovsku a proměnou uměleckého i obecného vzdělávání na našem území.

1 Nejstarší historie (1410–1780)

Počátek hudebního vzdělávání v budově č.p. 162 v Kostelní ulici lze datovat k 1. březnu roku 1410¹, kdy bylo listinou Jindřicha III. z Rožmberka, tehdejšího nejvyššího purkrabí českého, potvrzeno věnování domu měšťana Venclína z Cipína tehdejšímu krumlovskému faráři Hostislavovi. Venclín z Cipína svůj dům, který se nachází hned vedle kostela sv. Víta, daroval faráři na vzdělávací účely, „aby v něm byla na věčné časy škola, v níž by se žáci se zájmem učili vědám a zušlechťovali své mravy a aby nebyl obracen k jinému užitku.“² Tak byla započata více než šest století trvající tradice vzdělávání v domě č.p. 162.

Obr. 1 Potvrzovací listina Jindřicha z Rožmberka o darování domu č.p. 162 faráři Hostislavovi

Podle muzikologa Martina Horyny měla v době svého vzniku škola pravděpodobně dva tzv. oficiály, a sice rektora a kantora, a tvořila jeden z nejdůležitějších článků českokrumlovského

¹ Půvab času. 240 let ZUŠ Český Krumlov. Sdružení pro rozvoj ZUŠ v Českém Krumlově z.s., Základní umělecká škola Český Krumlov, 2020, s.2, dále Půvab času II

² HEJNIC, Josef. Českokrumlovská latinská škola v době rožmberské. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1972, s.12, dále HEJNIC

hudebního života.³ Rektor, nazývaný též školmistr, stál v čele školy a měl zpravidla vysokoškolské vzdělání – universitní mistr nebo bakalář. Kantor byl rektorův nejbližší spolupracovník a k jeho povinnostem patřila výuka církevního zpěvu – chorálu i vícehlasu – včetně znalosti not a náboženských textů.⁴

Nově vzniklá českokrumlovská škola, nazývaná v nejstarší českokrumlovské městské knize domus pauperum (dům chudých)⁵ či bursa, byla určena nemajetným žáků, a byla tudíž bezplatná. Žáci i oficiálové byli navíc finančně podporováni donacemi, a to převážně rožmberskými a církevními. Pro zajímavost uvádím příklad z hospodářských záznamů, které ve svém textu o českokrumlovské škole zmiňuje překladatel a historik Josef Hejnic; na konci 14. století rektor dostával 20 grošů ročně, kantor 10 grošů ročně a žáci 1 groš týdně, přičemž již na počátku 15. století se donace podstatně zvýšila na roční příjem 70–100 grošů pro rektora a 60 grošů pro žáky.⁶ Žáci na oplátku „zpěvem při službách Božích přisluhovali“⁷, tj. zajišťovali hudební doprovod při bohoslužbách v přilehlém kostele sv. Víta. Doprovázeli vigilie (v překladu „noční bdění“, tj. noční mše svatá před významným svátkem)⁸, zádušní mše, sváteční a nedělní bohoslužby a mnohdy také bohoslužby ve všední dny, s kostelním provozem byli tedy od počátku velmi úzce spjati. Jádrem sboru, který se podílel na chodu českokrumlovského církevního života tvořili tzv. choralisté, což bylo podle Horyny přibližně 15 pěvecky nejspokornějších žáků školy. K nim se podle potřeby připojovali i další žáci, neboť zpěv byl pro ně vítaným zdrojem příjmu.⁹ Během 15. a počátku 16. století byla škola velmi dobře finančně i materiálně zabezpečena, a povinnosti žáků, jejichž zpěv byl podle Horyny na velmi dobré interpretační úrovni a tudíž často vyhledávaný, navíc vzrostly natolik, že dokonce omezovaly soustavnou školní výuku.¹⁰

Významným milníkem v historii školy bylo pozvání řádu Tovaryšstva Ježíšova (také znám jako jezuitský) v roce 1584 do Českého Krumlova Vilémem z Rožmberka, jedním z nejvýznamnějších členů rožmberského rodu a politikem s mezinárodním dosahem. Ten

³ HORYNA, Martin a ČERNÝ, Jaromír. *Hudba a hudební život v Českém Krumlově v 15. a 16. století*. Praha, 1980, s. 9, dále HORYNA

⁴ viz HEJNIC, s. 34–40

⁵ Kostelní č.p. 162. In: *Historie města Český Krumlov* [online]. 1998 [cit. 2024-05-08]. Dostupné z: https://encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_objekt_kos162.xml, dále Kostelní 162

⁶ viz HEJNIC, s. 13

⁷ GROSS, Hynek. Bursa antiqua et bursa nova Rosensis v Čes. Krumlově. In: STEJSKAL, František, ed. *Sborník historického kroužku*. 1923. Praha: Družstvo Vlast, 1923, s. 121–126. ISSN 1803-3091, s. 122, dále GROSS

⁸ Vigilie. Dostupné z: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Vigilie>.

⁹ viz HORYNA, s. 20

¹⁰ viz HORYNA, s. 18

jezuitskému řádu odevzdal správu farní školy, a v letech 1586–1587 mu nechal postavit jezuitské seminarium nazvané domus pauperum seu bursa nova rosensis.¹¹ Vilém z Rožmberka chod školy hojně podporoval, což dokládají například záznamy o zajišťování pravidelných dodávek naturálií z rožmberského panství; „ze vsi Jaromiře na panství Novohradském desátečnic 52 džberův ovsa a ze vsi Radčice (Radínetschlag) na témže panství 37 slepic, dále z obročnice na Krumlově 1 džber hrachu a 1 džber ječmene na kroupy, (...) z obročnice zámku Krumlovského každoročně vydáváno bylo nové burse rožmberské 180 strychů žita, 18 str. pšenice, 18 str. ječmene, 8 str. hrachu a třicet sáhů dříví, které přiváženo bylo z rychtářství Přídolského.”¹² Kromě materiální podpory nechal Vilém přestavět a zmodernizovat budovu školy a změnil rovněž její strukturu. Z farní školy vytvořil školu partikulární, což byla škola městská a jakási předchůdkyně pozdějšího gymnázia¹³. Také došlo k posílení učitelského sboru, kdy ke stávajícím oficiálům – rektorovi a kantorovi – byl přijat podučitel, varhaník, notista a kustod.¹⁴ Škola i přes Vilémovy reformy nadále zůstávala v úzkém spojení s kostelem, což podle Horyny dokládá i sestava školních oficiálů, která odpovídá spíše škole církevního typu, a navíc podle jejich zaměření napovídá velký podíl hudby ve výuce.¹⁵ Hudební výuku popisuje Horyna takto: „Tak například nejmenší žáky učil zpravidla kantor číst, psát a zpívat. Základní učebnicí byl přitom žaltář. Výuka zpěvu se začínala asi obdobně – nejjednoduššími chorálními zpěvy (psalmodií), základy chorální notace a naukou o solmizaci. Teprve s lepším ovládnutím latiny se pravděpodobně přistupovalo k složitějším věcem, k menzurální notaci a vícehlasému zpěvu.”¹⁶ Žáci, kteří absolvovali popsanou hudební výuku se často stávali buď choralisty nebo pokračovali v církevním vzdělávání a připravovali se na kněžskou dráhu.

Kromě nemajetných žáků, kteří byli součástí původního vzdělávacího ústavu pro chudé, tj. bursy, navštěvovali reformovanou partikulární školu i žáci z lepších majetkových poměrů, celkový počet žáků se tedy na konci 16. století podle Horyny odhaduje na přibližně 80 (z nichž bursa tvořila cca 36–39), nicméně budova v Kostelní ulici č.p. 162 patřila vždy burse, ostatní žáci navštěvovali jezuitskou kolej v ulici Horní.¹⁷ Bez zajímavosti není fakt, že na

¹¹ viz GROSS

¹² viz GROSS

¹³ VESELÁ, Zdenka. *K historii středního školství*. In: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. I, Řada pedagogicko-psychologická., vol. 20, iss. 16, pp. [127]-139, 1971, s. 127

¹⁴ viz HEJNIC, s. 29–30

¹⁵ viz HORYNA, s. 39

¹⁶ viz HORYNA, s. 41

¹⁷ viz HORYNA, s. 43

českokrumlovské škole se vzdělávali žáci nejen původem z Čech, ale rovněž „z Rakous, sporadicky z Lužice, Slezska, Štýrska, Solnohradska, Tyrol, Uher i z Bavor, Falce a z Polska.”¹⁸

Po smrti Viléma z Rožmberka v roce 1592 správu panství převzal jeho mladší bratr Petr Vok z Rožmberka, který – jakožto protestant – příliš jezuitům nepřál, což navíc v kombinaci s nepříznivou finanční situací vedlo k omezování dotací katolickým institucím, včetně školy.¹⁹ V roce 1601 byl navíc nucen prodat českokrumlovské panství císaři Rudolfu II. a císařská komora, která správu převzala, později donace škole ještě omezila, v důsledku čehož hrozilo škole v roce 1626 zřízení. V roce 1636 správu budovy převzal magistrát města a od roku 1650 škola sloužila vzdělávání všech krumlovských dětí, a to až do konce 18. století.²⁰ Po tereziánských školských reformách a centrálním zavedení tzv. normálních škol (udávajících „normu” nižšímu/primárnímu, dnes základnímu školství)²¹ přestala budova sloužit obecnému vzdělávání a začala být využívána jako městská hudební škola přímo pro hudební vzdělávání, čímž došlo ke konci jedné etapy v historii českokrumlovské školy a začátku etapy nové.

2 Vznik Městské hudební školy (1780–1947)

Další etapa, která se váže již přímo k hudebnímu (a později uměleckému a základnímu uměleckému) vzdělávání v budově č.p. 162 v Českém Krumlově byla započata dne 4. prosince 1780, kdy městská rada Českého Krumlova rozhodla, že najme učitele hudby za účelem odborného vzdělávání hudebně nadaných dětí. Tímto aktem vznikla Městská hudební škola, jedna z nejstarších hudebních škol u nás²². Prvním učitelem se stal Alois Veselý, bývalý vojenský kapelník, jemuž bylo poskytnuto bezplatné bydlení přímo v budově školy, roční plat ve výši 200 zlatých a 6 sáhů dřeva. Na starost měl zpočátku šest žáků, kteří se pod jeho vedením vzdělávali ve zpěvu a hře na hudební nástroj.²³

Dalším důležitým milníkem byl rok 1812, kdy byl ve škole zaměstnán učitel Karel Patka, původem ze Žeretic u Jičína, který ve škole setrval dalších 45 let a významně přispěl ke

¹⁸ viz GROSS, s. 124

¹⁹ viz HORYNA, s. 45

²⁰ viz Kostelní 162

²¹ RAŠKA, Jakub. Hodnotový systém ve výuce Normální školy v Praze na přelomu 18. a 19. století. Příspěvek k dějinám státu. Online. *Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis*. 2014, roč. 54, č. 2, s. 46

²² ČAŇO, Jiří. *Základní umělecká škola - součást všeobecného vzdělání*. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha: 2008, s. 13

²³ viz Půvab času II, s. 220

kulturnímu rozkvětu celého města i školy samotné. Zasadil se například o zdokonalení školní výuky a o založení Mužského zpěvického spolku, s nímž škola úzce spolupracovala. Za jeho působení vzrostl počet žáků na 50 a byli mezi nimi jedinci z různých sociálních a majetkových poměrů. S tím souvisela učitelova povinnost nedělat rozdíly mezi žáky majetnými a nemajetnými a nepoužívat tělesné tresty.²⁴ Karla Patku ve funkci ředitele následoval Ignác Watzek, Franz Fritz a Josef Mayer. Ignác Watzek působil ve funkci krátce – pouhé tři roky – Franz Fritz setrval do roku 1872 a Josef Mayer až do roku 1906. Za působení posledního jmenovaného škola oslavila 100 let od svého vzniku.

Po Josefu Mayerovi, v březnu roku 1907, nastoupil jeden z nejvýraznějších a nejdéle působících ředitelů v historii školy, Anton Moser, který ve funkci setrval třicet let. Za jeho působení, v roce 1911, škola získala statut hudebního ústavu s učebním plánem, osnovami a výukou vedenou kvalifikovanými učiteli s cílem připravit absolventy na povolání hudebníků. Za kvalifikované učitele byli považováni hudebníci z povolání, absolventi státních konzervatoří či osoby se složenou státní zkouškou. Na vše dohlíželo tzv. kuratorium, nově vzniklý správní útvar, který měl školu na starost ve správních, finančních a organizačních záležitostech. Jeho členy byli zástupci ministerstva, ředitel školy a zástupci organizací či jednotlivců, kteří na činnost školy přispívali.²⁵ Studium na hudebním ústavu bylo stanoveno na dobu 6 let (plus přibližně 2 roky přípravného studia) a bylo poměrně náročné. Poskytováno bylo studium praktických (zpěv a hra na hudební nástroje) i teoretických předmětů (hudební teorie a dějiny hudby).²⁶ Žáci, z nichž ne všichni zvládli vysoké požadavky splnit, museli každé pololetí skládat zkoušku před komisí, kterou tvořil starosta, radní a přizvaný hudební odborník, a každý ročník završovali veřejným vystoupením. Historicky první veřejné vystoupení se uskutečnilo 5.7.1913, a od té doby se podobné žákovské koncerty konaly stále častěji.²⁷ Na zápisu ze zkoušek v roce 1913, dochovaném ve Státním okresním archivu Český Krumlov víme, že součástí zkoušky byla všeobecná hudební nauka (Allgemeine Musiklehre), pěvecký diktát (Gesang – Diktat), harmonie (Harmonielehre) a samotný nástroj. Dokument dále obsahuje počet žáků na každý nástroj, díky čemuž můžeme získat přehled jednak o vyučovaných nástrojích a jednak o počtech žáků. Žáci se v té době měli možnost učit na klavír, housle, violu, violoncello, kontrabas, flétnu (nespecifikováno jakého typu, uvedeno pouze „flöte“), hoboj,

²⁴ viz Půvab času II, s. 220

²⁵ ČÍŽKOVÁ, Jana. *Činnost českokrumlovského dětského sboru*. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2007, s.17–18, dále *Činnost českokrumlovského dětského sboru*

²⁶ viz *Činnost českokrumlovského dětského sboru*, s. 18

²⁷ viz Půvab času II, s. 220

klarinet, fagot, lesní roh, křídlovku, trubku, pozoun a bicí nástroje (nespecifikováno, uvedeno pouze „schlagwerk“). Z dokumentu vyplývá, že suverénně největší zájem byl o studium houslí (83 žáků) a klavíru (50 žáků), naopak nejméně obsazený byl pozoun a hoboj – oba po jednom žáku²⁸. Na uvedených příkladech je kromě toho patrné, že studium probíhalo v německém jazyce. To dokládá i v českokrumlovském archivu dochovaná školní kronika *Konferenz Protokolle Städt Musikschule Krumau*²⁹, kterou spravoval ředitel Anton Moser. Veškeré zápisy jsou v německém jazyce a jsou v ní zaznamenány převážně informace o konání hudebních vystoupení včetně repertoáru, což nám ukazuje, jaké skladby se v té době ve škole hrály. Tak víme, že na konci školního roku 1912/1913 na závěrečném koncertě (Schlusskonzert) 5. července 1913 zazněl Chor der Friedesboten z opery Rienzi a Spinnerlied z opery Bludný Holanďan Richarda Wagnera, 1. věta z Mozartova Houslového koncertu D dur a další. Na dalším koncertě, 29. ledna 1914 zase zazněla Overture zu Prometheus od Ludwiga van Beethovena, Chor der Engel Franze Liszta či smyčcový kvartet g moll Josepha Haydna. Jednalo se tedy o poměrně seriózní repertoár, který bychom dnes možná nespojovali s žakovskými výkony v neprofesionální hudební škole. Zajímavá je také přítomnost řady sborových děl, z čehož vyplývá, že na škole v té době aktivně fungovala též sborová výuka.

Důvodem, proč byla výuka vedena v němčině bylo to, že Český Krumlov byl až do II. světové války výrazně osídlen německým obyvatelstvem a zajímavé je, že i česky mluvící žáci museli až do roku 1926 studovat v němčině. Až v tomto roce městská rada svolila, aby česky mluvící žactvo dostávalo vysvědčení v českém jazyce, a ve stejném roce pro ně byla dokonce zřízena Česká hudební škola, vzniklá jako protiváha německé Městské hudební školy za účelem prohlubování vztahu k českému hudebnímu dědictví. V jejím vedení působili ředitelé Jindřich Tikal (1930–1935) a Karel Vacek (1935–1938).³⁰

Co se týče vývoje vzdělávání v této době, na samém počátku dvacátých let došlo ke školské reformě, která se dotkla i uměleckého odvětví. Do té doby bylo hudební vzdělávání záležitostí jedinců či korporací, ale nebylo nijak centrálně korigováno. Náplň výuky jednotlivých škol, organizační výstavba i právní zabezpečení nebylo nijak ošetřeno, podoba jednotlivých existujících škol byla tedy odlišná.³¹ Až v roce 1920 bylo podle zákona č.

²⁸ viz Příloha 1: Übersicht, 1913

²⁹ *Konferenz Protokolle Städt Musikschule Krumau*. uloženo ve Státním okresním archivu Český Krumlov, Š-9, i.č.2, č.kn.2 (1912–1923)

³⁰ viz Půvab času, s. 220

³¹ ČECHOVÁ, Zdenka. *Základní umělecké školství v ČR a jeho pedagogové*. Bakalářská práce, vedoucí Veselý, Arnošt. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra veřejné a sociální politiky, 2011, s. 13, dále *Základní umělecké školství v ČR*

292/1920 Sb. veškeré vzdělávání svěřeno nově vzniklému Ministerstvu školství a národní osvěty. To prostřednictvím tehdejší správní podoby školských úřadů udělovalo licenci učitelům jako souhlas k výkonu povolání. Kromě toho vznikla i instituce hudebních inspektorů, učební osnovy a celková organizace však stále nebyla jednotná a nešlo tak ještě o promyšlenou síť školských zařízení.³² V té době nebylo ani zajištěno metodické vedení pedagogů.³³

Výše zmíněná česká hudební škola fungovala vedle starší německé mezi lety 1926 a 1938 a od roku 1929 sídlila v nově postavené budově Masarykovy školy na Špičáku (ulice T. G. Masaryka, č.p. 213). Ve Státním okresním archivu Český Krumlov se mi podařilo dohledat dokument *Provolání* o zřízení této školy z roku 1926, v němž je nastíněna podoba výuky pro případné zájemce. Kromě vzletných idejí o „vštěpování lásky a chuti k pěstění umění plného kouzel a podmanivé krásy“³⁴ je v něm náplň výuky popsána takto: „Ve škole budou teoreticky a prakticky vyučováni zpěváci a hudebníci z povolání, učitelé hudby a zpěvu a milovníci hudby ve hře na všechny nástroje hudební. Bude se také učit zpěvu solovému a sborovému, který jest nepostrádatelnou složkou hudební výchovy, jež bude prohloubena a doplněna studiem hudební teorie a dějinami hudby. Současně bude zahájen kurs dramatického umění. (...) V každém oddělení se vyučuje zvolenému hudebnímu nástroji dvakrát týdně a jednou týdně se vyučuje sborovému zpěvu neb intonaci a teorii hudební.“³⁵ Z výňatku je patrné, že výuka byla poměrně důkladná a obsáhlá, kromě studia samotného nástroje obsahovala další povinné předměty. V dalším dohledaném archivním dokumentu, *Organizační statut soukromé hudební školy v Českém Krumlově*, jsou tyto povinné předměty přesně rozepsané. Kromě komorní a orchestrální hry a sborového zpěvu se mezi nimi nacházela intonace, teorie hudby, harmonie, kontrapunkt, hudební formy, instrumentace, dějiny hudby, estetika a také obligátní klavír a doprovázení. Škola dále nabízela nadstandardní kurzy jako například kurz pro sbormistry, pro přípravu kandidátů ke státní zkoušce, pro zkoušku přijetí na konzervatoř či pro zkoušky kapelnické.³⁶ Z obou dokumentů je dále patrné, že výuka na nástroj neprobíhala vždy individuálně, ale často ve skupině až o šesti žácích, přičemž čím více bylo žáků v hodině tím nižší byly jejich platby za výuku. Například výuka pro jednoho žáka v hodině stála 80 Kč, pro dva žáky byla po 30 Kč za

³² viz Základní umělecké školství v ČR, s.13

³³ KOLLÁROVÁ, Kateřina. *Základní umělecké školství v proměnách desetiletí*. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 23

³⁴ viz Příloha 2, Provolání, 1926

³⁵ viz Příloha 2, Provolání, 1926

³⁶ *Organizační statut soukromé hudební školy v Českém Krumlově*. Okresní osvětový sbor, 27.2.1926, uloženo ve Státním okresním archivu Český Krumlov, fond Š-176, i.č.4, sign.I/3, čas.rozsah 1926–1938(1940)

osobu. Stejně jako v případě německé školy byli do řad pedagogů najímáni absolventi konzervatoře a dále „zkušeni hudební paedagogové“³⁷ a rovněž českou hudební školu spravovalo kuratorium, složené podle jmen uvedených na Provolání opravdu výhradně z české části obyvatelstva. V archivu se mi dále podařilo dohledat zápis z 1. schůze tohoto kuratoria ze dne 7. listopadu 1936, v němž najdeme detailní informace o stavu žáků a podobě výuky v některých odděleních v jednotlivých ročnících. K tomuto datu škola evidovala celkem 84 žáků, z nichž 53 navštěvovalo houslové oddělení, 16 intonační oddělení a 15 klavírní oddělení. Ostatní oddělení tedy toho roku patrně nebyla otevřena. Co se týče náplně například I. ročníku houslí, v dokumentu je uvedeno následovně: „I. ročník obsahuje 1. průpravu/začátky notového písma, postoj při houslích, držení smyčce dle metody prof. Voldána, smykové značky. Škola: Ševčík, op. 6, 1. a 2. sešit.“³⁸ Na základě tohoto pramene tedy víme, že žáci v této době vycházeli z metody dvou významných houslových pedagogů, Bedřicha Voldana (1892–1978), profesora Pražské konzervatoře, skladatele a hudebního teoretika a Otakara Ševčíka (1852–1934), taktéž působícího na Pražské konzervatoři a dále například na vídeňské Akademii hudby.³⁹ Zajímavé je, že já sama jsem při studiu houslí prošla školou Otakara Ševčíka, jeho metody se tedy stále využívají.

Navzdory stále složitější politické situaci vedle sebe obě hudební školy dokázaly až do zrušení České hudební školy v roce 1938 fungovat bez problémů a dohromady měly v té době přibližně 270 žáků.⁴⁰ Během II. světové války se v budově německé školy v Kostelní ulici usídlila armáda a škola byla přesunuta do ulice Linecká a Horní (č.p. 152). V „náhradních“ budovách fungovala až do roku 1947.⁴¹

3 Období mezi lety 1948–1989

Do vývoje českokrumlovské hudební školy po II. světové válce začal postupně zasahovat vliv státu a jeho politiky. Jak jsem psala v předchozí kapitole, doposud byla náplň výuky na jednotlivých školách rozdílná. Po II. světové válce se však na celostátní úrovni v

³⁷ viz Příloha 2, Provolání, 1926

³⁸ *K I. kuratorní schůzi, konané dne 7.11.1936.* uloženo ve Státním okresním archivu Český Krumlov, fond Š-176, i.č.2, sign. I/2, čas. rozsah 1936-1938 (1940)

³⁹ JAROŠ, František. Přínos Otakara Ševčíka a Bedřicha Voldana houslové pedagogice. *Živá hudba. Časopis pro studium hudby a tance* [online]. Praha, 1976, 1976, 203-227 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: https://ziva-hudba.info/wp-content/uploads/pdf/140403191820_pdf_0.pdf, s.203–204

⁴⁰ viz Půvab času II, s. 220

⁴¹ viz Půvab času II, s. 220

oblasti hudebního vzdělávání událo několik zásadních momentů vedoucích ke změně a následnému sjednocení této nejednotné výuky na hudebních školách. Prakticky ihned po konci války, tj. dne 8. června 1945 se v Ostravě konal regionální sjezd učitelů hudebních škol, na němž vznikl tzv. *Pamětní spis o reorganizaci hudebního školství a všeobecné hudební výchovy*, který obsahoval návrhy na schválení zákona chránícího hudební školství, zlepšení sociálního postavení učitelů, převzetí hudebních škol do městské či státní správy a další.⁴² Z podnětu ministerstva školství a osvěty následoval v srpnu roku 1946 v Ústí nad Orlicí další sjezd, jehož se zúčastnili čeští, moravští i slovenští hudební pedagogové. Hudebním školám byl z tohoto sjezdu zaslán věstník *Svazu učitelstva hudebních škol v Čechách a v zemi Moravskoslezské*, který se mi podařilo dohledat v českokrumlovském archivu. Jeho úkolem bylo podle autorů: „Rozřešit řadu otázek, týkajících se zvelebení hudební výchovy na hudebních školách a zároveň také úprava organizace hudebních škol tak, aby úspěšně se vřadily do rámce chystaného zákona o hudebním školství a aby vyhověly zvýšeným požadavkům moderní hudební výchovy.”⁴³ Autoři v něm dále vyjadřují nadšení z výhledu na zlepšení podmínek českého hudebního školství, vybudování „vzorné československé hudební školy”⁴⁴ a zvýšení odborného vzdělání hudebních pedagogů. Zároveň apelují na všechny hudební pedagogy, aby se do chystaných změn aktivně zapojili. Výše uvedený spis z ostravského sjezdu předcházela publikaci *Budujeme hudební školu*, vytvořené o dva roky později (1947) jedním z iniciátorů tohoto setkání, ředitelem jedné z ostravských hudebních škol, Františkem Mít'ou Hradilem a jeho kolegou Oldřichem Bařkou, která po změně politické situace v roce 1948 vedla na počátku 50. let k reformě hudebního školství.⁴⁵

Když se vrátím zpět k hudební škole v Českém Krumlově, po II. světové válce se do původní budovy v Kostelní ulici č.p. 162 škola vrátila až v roce 1948. Od 1. září toho roku nesla název „Městský hudební ústav” a ředitelkou školy se stala Marie Beranová-Podhajská, která ve funkci setrvala do konce roku 1951 a za jejího působení měla škola přibližně 291 žáků a 7 pedagogů⁴⁶. Přičiněním Marie Beranové-Podhajské se z dob jejího působení dochoval užitečný

⁴² Masarykův ústav hudby a zpěvu. CENTRUM HUDEBNÍ LEXIKOGRAFIE. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 2019 [cit. 2024-06-17]. Dostupné z: https://slovník.ceskyhudebnislovník.cz/component/mdictionary/?task=record.record_detail&id=1004476, dále Masarykův ústav hudby a zpěvu

⁴³ *Věstník svazu učitelstva v Čechách a zemi Moravskoslezské*, v Ostravě 15.září 1946, uloženo ve Státním okresním archivu Český Krumlov, (fond Š-9, i.č.20, sign.I/2-1, čas.rozsah 1946-1960), dále *Věstník*

⁴⁴ viz *Věstník*

⁴⁵ viz Masarykův ústav hudby a zpěvu

⁴⁶ *Kronika LŠU v Českém Krumlově 1976-1993*, uloženo v archivu ZUŠ Český Krumlov, dále *Kronika LŠU*

pramen, a to poměrně systematicky vedená kronika školy, která je rovněž uložena ve Státním okresním archivu Český Krumlov. Obsahuje řadu informací o každodenních aktivitách školy, a to zejména o veřejných vystoupeních a na nich provozovaném repertoáru. Kronika je mimo jiné zajímavým dokladem toho, jak se v životě školy odrážela ideologie tehdejšího politického zřízení. Hudební školství, které po nástupu komunistického režimu v roce 1948 začalo být postupně sjednocováno, se pod jednotnou legislativou na jedné straně dynamicky rozvíjelo a na druhé straně bylo silně ovlivňováno komunistickou ideologií.

Její vliv se v případě českokrumlovské hudební školy projevoval například v pořádání hudebních vystoupení k různým politickým příležitostem, která jsou uvedena ve zmíněné kronice; například 10. února 1949 se v sále hudebního ústavu konal „Večer ruských skladeb“ na počest Vladimira Iljiče Lenina, na jehož programu se objevila řada ruských písní, například *Kaťuše*, *Ty v poutech* (podle informace v kronice oblíbená píseň V.I. Lenina), ale také *Chanson triste* od Petra Iljiče Čajkovského či *Slza a Gopak* od Modesta Petroviče Musorgského. Dne 25. února byl například pořádán „Večer pracujících“, na němž kromě žáků školy účinkovali také Svaz české mládeže z nedaleké obce Větrní, žáci II. střední školy či Reálného gymnázia. Na programu zazněla řada budovatelských písní i básní, jako například *Píseň práce Bez 20 let bojů Gottwaldova vedení KSČ nebyla by února 1948*, *Budujeme*, ale také zahraniční kusy, jako například *Španělsko bojující* Federica Garcíe Lorcy. Na počest 53. narozenin prezidenta Klementa Gottwalda zase školní sbor pořádal dne 22. listopadu 1949 hudební oslavu, na jejímž programu byly skladby autorů českého i světového romantismu.⁴⁷

Nedá se však říci, že by všechny konané koncerty byly vždy spojeny jen s oslavou některého komunistického činitele či významné politické události. 19. května 1949 se například konal večer skladeb Bedřicha Smetany, na němž zazněl *Valčík As dur a Es dur*, *Lousina a Jiřinková polka*, *Tři ženské sbory* či árie Blaženky z opery *Tajemství*. 17. listopadu 1949 zase proběhl „Chopinův večer“, na němž zazněly *Mazurky op. 68* (č. 2, 3), *Minutový valčík* či píseň *Dívčino přání*. Všechny uvedené příklady zároveň ukazují zálibu v konání tematických koncertů a snahu o zastoupení co největšího počtu vyučovaných nástrojů a školních souborů. Zajímavé také je, že vedle sebe v rámci jednoho koncertu často vystupovali žáci i jejich pedagogové.⁴⁸

⁴⁷ *Pamětní kniha*. 1947-1951, uloženo ve Státním okresním archivu Český Krumlov, dále Pamětní kniha

⁴⁸ viz *Pamětní kniha*

V roce 1949 se na krátkou dobu škola přejmenovala na „Hudební ústav“ a o dva roky později, v roce 1951 na „Základní hudební školu“. Ve stejném roce se ředitelem školy stal krátce pedagog dechových nástrojů Oldřich Novotný (pouze pro 2. pololetí školního roku 1950/1951) a po něm na další tři roky pedagog houslí a klavíru Rudolf Hřebík. V roce 1954 se ředitelem školy stal na dalších více než dvacet let JUDr. Stanislav Balík (pedagog houslí), za jehož vedení se škola rozšířila o několik detašovaných pracovišť. První bylo otevřeno v roce 1954 v nedaleké obci Horní Planá, kde šlo zatím jen o jednu klavírní třídu, kterou měla na starosti pedagožka Marie Krausová (později Maňhalová). Další detašované třídy byly zřízeny v roce 1969 v obcích Loučovice (zanikla v roce 1973), Černá v Pošumaví (zanikla v roce 1996), Zlatá Koruna a Křemže a v roce 1973 ještě v obci Větrní⁴⁹, což dokládá velký zájem o umělecké vzdělávání v té době v českokrumlovském regionu. JUDr. Stanislav Balík se v roce 1978 zároveň stal dirigentem symfonického orchestru žáků Dalibor, který školu v následujících letech často reprezentoval na řadě městských i regionálních akcí.⁵⁰

Za působení Stanislava Balíka došlo také na další změnu názvu školy, a to v roce 1961, tentokrát na „lidovou školu umění“ (dále LŠU), a tento název přetrval až do roku 1991. Školská reforma, která vedla mimo jiné ke změně názvu byla započata v roce 1960 zákonem č. 100/1960 Sb. V jeho článku 16 je k umělecké výchově psáno: „(1) Veškerá kulturní politika v Československu, rozvoj vzdělání, výchova a vyučování jsou vedeny v duchu vědeckého světového názoru, marxismu-leninismu, a v těsném spojení se životem a prací lidu. (2) Stát spolu se společenskými organizacemi všemožně podporuje tvůrčí činnost ve vědě a umění, usiluje o stále širší a hlubší vzdělanost pracujících a o jejich aktivní účast na vědecké a umělecké tvorbě a dbá o to, aby výsledky této činnosti sloužily všemu lidu.“⁵¹ Na uvedeném výňatku je vidět směřování socialistického školství a také fakt, že po pedagogích byla vedle samotné pedagogické práce požadována veřejná politická činnost, sepletí s dělnickou třídou a výchova mládeže v souladu s budovatelským úsilím společnosti.⁵² Na výše uvedený zákon navazoval v rámci reformy zákon ze dne 15. prosince 1960 č. 186 Sb. O soustavě výchovy a vzdělávání, v němž se hudebnímu vzdělávání věnuje paragraf 16.⁵³

⁴⁹ viz Půvab času II, s. 220

⁵⁰ viz Půvab času II, s. 220

⁵¹ Zákon č. 100/1960 Sb. Ústavní zákon ze dne 11. července 1960. PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 1960 [cit. 2024-06-18]. Dostupné z: https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1960.html

⁵² PŘEDOTOVÁ, Dana. *Historie školství od roku 1945 do současnosti*. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2012, s.17

⁵³ Zákon č. 186/1960 Sb. Zákon o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon). *Zákony pro lidi* [online]. 2010 [cit. 2024-06-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960-186#p16>

V této reformě došlo k většímu propojení jednotlivých stupňů a druhů škol a pod lidovou školu umění tak začala spadat výuka oboru hudebního, výtvarného, tanečního, dramatického (divadelního a loutkářského), literárního a recitačního. Organizace škol byla rozdělena do dvou cyklů – první pro žáky od 7 do 15 let, studující v přípravném ročníku a následně základním studiu – druhý pro žáky starší 15 let, studující po dobu tří let.⁵⁴ V souvislosti s reformou jednak vznikl v roce 1963 při LŠU výtvarný obor (dodnes bez přerušení existující), který založil akademický sochař Stanislav Zadražil a malíř Leo Rosín v prostorách bývalého kláštera klarisek a jednak byl v roce 1971 založen dramatický obor Stanislavem Stolbenkem, jehož činnost však byla ukončena hned o šest let později, v roce 1977⁵⁵.

Po JUDr. Stanislavu Balíkovi do funkce ředitele v roce 1976 nastoupil Bohumil Podhola (pedagog akordeonu a dechových nástrojů). Díky němu byla obnovena školní kronika (přerušena po odstoupení Marie Beranové-Podhajské), a tak máme o životě školy od té doby poměrně podrobné záznamy. Kronika obsahuje přesné údaje o počtech žáků i učitelů ke každému školnímu roku, zprávy o vybavení školy, činnosti rodičovského sdružení (založeného v roce 1964)⁵⁶, záznamy o vystoupeních a soutěžích žáků, zprávy o veřejné kulturně politické činnosti učitelů a dále fotografie a výstřižky novinových článků podávajících zprávu o aktivitách školy.

Co se týče například počtu žáků, z údajů v kronice je patrné, že zájem o výuku na LŠU stále stoupal. Pro představu uvedu pár konkrétních dat: ve školním roce 1976/1977 školu navštěvovalo 472 žáků, ve školním roce 1980/1981 517 žáků, ve školním roce 1983/1984 531 žáků a ve školním roce 1986/1987 562 žáků.⁵⁷ O žáky pečoval učitelský sbor čítající mezi lety 1976–1987 29–36 pedagogů. Výše zmíněné rodičovské sdružení bylo orgánem složeným z rodičů i učitelů LŠU, který se nepřímou podílel na výchovné práci a organizaci přídatných výukových aktivit, mezi nimiž jsou uváděny například zájezdy na operní či baletní představení.

Činnosti školy byly za vedení Bohumila Podholy velmi bohaté, z kroniky vyplývá, že škola se významnou měrou podílela na kulturním životě celého regionu i za jeho hranicemi. Žáci byli vedeni nejen k ovládnutí samotného nástroje, ale k jeho dalšímu praktickému využití při vystupování v rámci interních koncertů, na soutěžích a veřejných vystoupeních mimo prostor školy. Bohumil Podhola ke směřování výuky v kronice uvádí: „LŠU má významnou

⁵⁴ viz Základní umělecké školství v ČR, s. 14

⁵⁵ viz Půvab času II, s. 220

⁵⁶ viz Půvab času II, s. 220

⁵⁷ viz Kronika LŠU

úlohu při rozvíjení zájmové činnosti a výchovy žáků. Není to výuka samoúčelná, je určena k potřebám naší společnosti. Naše škola si svojí prací vydobyla dobré postavení mezi ostatními výchovnými činiteli. Tím, že uplatňuje princip jednoty výchovy a výuky, a spojení školy se životem si upevnila svůj socialistický charakter.”⁵⁸ V ukázce je kromě uměleckého cíle patrný ideologický vliv a směřování tehdejšího komunistického školství, jež jsem nastínila již výše v souvislosti se školskou reformou. Vliv socialistických idejí se objevuje na řadě míst kroniky s větší či menší intenzitou, dává jí tak kromě informativní funkce též roli zajímavého reliktu doby a ukazuje, jakým způsobem se zákony a nařízení státu promítala do praktického života konkrétní školy.

Politické záměry se v hudebním vzdělávání promítly například do hojně propagované kolektivní hry a zakládání hudebních souborů, které se tak stávaly nástrojem prezentace kolektivní síly⁵⁹. Nejinak tomu bylo i v případě českokrumlovské LŠU, kde od roku 1966 fungoval (a stále funguje) dechový orchestr, dále dechový orchestr na detašovaném pracovišti v obci Křemže, žákovský symfonický orchestr, žákovský houslový soubor a dále tělesa složená z učitelů a starších žáků či absolventů. Mezi nimi je třeba zmínit symfonický orchestr Dalibor a komorní soubor učitelů LŠU. Některým z uvedených těles se budu věnovat později v samostatné podkapitole. V souvislosti s podporou kolektivní hry ředitel ve zprávě ke školnímu roku 1977/1978 píše: „Vystupování na veřejnosti plní nejen kulturní a společenské, ale i politické poslání. Navíc souborová hra je zdrojem silných motivací a hraje významnou roli při vytváření mezilidských vztahů a kolektivní uvědomělosti.”⁶⁰ Hojná veřejná vystupování a prezentace školy byla rovněž předmětem různých politizovaných hodnocení. Například v roce 1977 získala škola čestné uznání v soutěži tzv. Revolučního odborového hnutí (zkratka ROH), což byla ústřední organizace odborů sdružující odborové organizace a masová společenská organizace socialistického Československa, jež mimo jiné pořádala řadu společenských akcí.⁶¹ V kronice je k tomuto aktu uvedeno: „Toto [čestné uznání] bylo předáno na celokrajském aktivu k výročí VŘSR v domě ROH v Českých Budějovicích 29.11.1977. Za aktivitu v umělecké činnosti k 60. výročí VŘSR byl pozván ředitel školy k vedoucímu tajemníkovi OV KSČ.”⁶² Další ocenění, tentokrát medaili II. stupně „Za zásluhy o budování okresu Český Krumlov”

⁵⁸ viz Kronika LŠU

⁵⁹ viz Základní umělecké školství v ČR, s. 14

⁶⁰ viz Kronika LŠU

⁶¹ Revoluční odborové hnutí. NÁRODNÍ MUZEUM. ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ. *Muzeum dělnického hnutí v 21. století* [online]. 2018 [cit. 2024-06-18]. Dostupné z: <https://www.mdh21.cz/slovník/revolucni-odborove-hnuti/>

⁶² viz Kronika LŠU

získala škola v roce 1980 u příležitosti 200. výročí svého založení od Okresního výboru KSČ a Okresního národního výboru v Českém Krumlově. Uvedenými příklady chci ukázat, jak se tehdejší politické zřízení promítalo do celkového fungování školy.

Co se týče aktivit školy, zajímavým zdrojem informací jsou dobové články. Například v článku z roku 1978 z tehdejších okresních novin „Jiskra” nazvaný *Škola, která žije hudbou* (uložený v kronice školy), se píše: „Místem, které hudbou žije, je lidová škola umění v Českém Krumlově. (...) Žáci českokrumlovské LŠU jsou všude vítáni. V loňském roce absolvovali patnáct celovečerních veřejných vystoupení. Dechový orchestr vystupoval jedenáctkrát, mimo jiné na prvomájové manifestaci v Horní Plané, při otevření zdravotnického střediska v Hořicích, při VII. výstupu na Klet', pořádaném Svazem mládeže a dalších příležitostech.”⁶³ Kromě obohacování společenských akcí regionu je z článku patrné, že škola plnila funkci výchovnou nejen pro své žáky, ale i pro děti, které LŠU nenavštěvovaly, a to pořádáním výchovných koncertů pro různé věkové kategorie. Ve školním roce 1977/1978 jich podle informace v kronice LŠU odehrála neuvěřitelných 36, což ukazuje, že o tuto aktivitu byl mezi krumlovskými školami opravdu velký zájem. Ředitel Bohumil Podhola se k výchovným koncertům v článku vyjadřuje takto: „Přiznám se, že jsme z toho [pořádání výchovných koncertů] měli zpočátku určité obavy. Pro každou věkovou skupinu bylo třeba připravit jiný program. Zaměřili jsme se na děti počínaje mateřskou školou až do páté třídy. Pro děti mateřských škol je nejvhodnější formou zpívaná pohádka, třeba O perníkové chaloupce. Na obrázcích mají možnost sledovat rozkreslený děj. Zasvěcujeme děti do tajemství tónů, seznamujeme je s hudebními nástroji. V první třídě a vyšších ročnících se již hovoří o taktu, rytmu, tancích apod.”⁶⁴ Z citace je patrné, že LŠU pedagogicky působila i mimo zdi svých sídelních budov a se svými rozmanitými aktivitami a zaměřením tak nebyla uzavřenou institucí, ale opravdu povšechně významným kulturně-vzdělávacím centrem s regionálním dosahem.

V roce 1980 začali být k výuce přijímáni i žáci od 6 let, a to do přípravného studia. V tomto roce totiž byla zavedena nová koncepce výchovy a vzdělávání, která toto umožňovala.⁶⁵ Koncepce se opírala o čtyři hlavní zásady, které v kronice uvádí ředitel Bohumil Podhola, a to snížení věkové hranice pro počátek výuky, modernizace obsahu a forem práce, praktické uplatnění získaných dovedností a diferenciací přístupu k žákům podle jejich osobitých vloh, zájmů a budoucího směřování. Výuka podle této nové koncepce byla zahájena 1.9.1980 a v

⁶³ viz Kronika LŠU

⁶⁴ viz Kronika LŠU

⁶⁵ viz Půvab času, s. 220

souvislosti s tím škola nově přistoupila k talentovému průzkumu v mateřských školách.⁶⁶ Tímto krokem došlo k nárůstu žáků, proto o čtyři roky později, v roce 1984 škola získala další budovu v Kostelní ulici, konkrétně č.p. 163, která se nachází naproti „staré“ školní budovy. Od té doby se vyučuje v obou těchto budovách.⁶⁷

V roce 1987 se po Bohumilu Podholovi ředitelem školy stal Jan Havelka (pedagog výtvarného umění a hudební nauky). Za jeho působení došlo v roce 1989 k obnovení činnosti literárně dramatického oboru pedagožkou Jitkou Kalábovou, a tento obor funguje na škole dodnes. Ve stejném roce došlo také ke změně politické situace, započaté tzv. Sametovou revolucí 17. listopadu 1989. Ve školní kronice se však těmto listopadovým událostem – možná s podivem – nevěnuje příliš velká pozornost, je v ní pouze archivován dokument vybízející pedagogy lidových škol umění k odsouzení zásahu bezpečnostních oddílů na Národní třídě proti studentům, a dále krátký komentář k probíhající události: „Události 17. listopadu 1989 jsou přijímány s optimismem. Pedagogická rada konstatovala, že ve výchově našich žáků nemusíme mnoho měnit, protože jsme je vychovávali vždy k úctě k národním tradicím v duchu humanismu. 1.12. na poradě ředitelů (...) byly dány pokyny pro další období, kdy budou školy pracovat v nových podmínkách bez vedoucí úlohy KSČ. Škola pokračuje v demokratickém duchu, který byl zdejšími učiteli i vedení vlastní.“⁶⁸ Mnohem více pozornosti je v zápisu ředitele věnována pozornost snaze o dodržení všech původních plánů, koncertů apod., což víme na základě jejich pečlivého zaznamenávání. Podle výše uvedeného komentáře to může působit dojmem, že se nic zásadního nezměnilo, nicméně proměna politické situace se budoucího směřování a fungování školy významným způsobem dotkla, čemuž se budu věnovat v následující kapitole.

4 Období od roku 1990 až po současnost

Listopadové události a následná proměna politické scény vedla i ke změnám a zásahům do československého školství. V roce 1991 byl změněn školský zákon, který mimo jiné změnil název Lidová škola umění na Základní umělecká škola (dále ZUŠ), který trvá doposud. Stalo se tak vyhláškou 292/1991 Sb. ze dne 14. června 1991. Struktura základního uměleckého vzdělávání se touto vyhláškou mírně rozvolnila, více pravomocí byla dána do rukou ředitele či

⁶⁶ viz Kronika LŠU

⁶⁷ viz Půvab času, s. 220

⁶⁸ viz Kronika LŠU

ředitelky.⁶⁹ Dá se však říci, že až na odstranění ideologických pasáží zůstaly cíle umělecké výchovy žáků podobné jako před rokem 1989. Novinkou se však stala jednak možnost založit soukromé školy, což předtím možné nebylo, a jednak navázání kontaktu se zahraničím.

V českokrumlovské základní umělecké škole byly první měsíce po změně politické situace a před vydáním výše uvedených vyhlášek (které situaci stabilizovaly) patrně poněkud chaotické, což dokládá zápis z kroniky z počátku roku 1990: „Po několika protichůdných zprávách o dalším osudu LŠU a její celistvosti s VO, LDO [výtvarný obor, literárně-dramatický obor] atd. navrhli členové občanského fóra všech LŠU s centrem v Českých Budějovicích 13.2.1990 rozumná opatření pro nejbližší budoucnost v dopise ministru školství. (...) 3. března 1990 byl vypsán konkurs Odborem školství na vedoucí místa (ředitelé a zástupci) všech škol okresu Č. Krumlov a současně odvoláni všichni vedoucí funkcionáři škol.”⁷⁰ Škola se navzdory nejasné budoucnosti snažila pracovat nadále podobným způsobem, organizovala školní besídky, výchovné a absolventské koncerty a soutěže. Podle zápisu v kronice víme, že například hned na začátku roku 1990 proběhla soutěžní přehlídka ve hře na kytaru, violoncello, housle a klavír, k níž byly připraveny dva koncerty vítězů okresních kol, a to nejen v Českém Krumlově, ale také v Českých Budějovicích, dále se konal koncert ke Dni učitelů v sále zámecké jízdárny, Jarní koncert učitelů a jejich hostů, dva absolventské koncerty a vystoupení dechového orchestru na 1. obnovených Slavnostech pětileté růže (historické slavnosti připomínajících si éru vlády rodu Rožmberků v Českém Krumlově).⁷¹ Škola se tak i přes dynamickou proměnu společensko politické situace snažila pokračovat ve výuce a poskytovat žákům dostatek příležitostí.

V květnu roku 1990 se také konal konkurz na ředitele školy (jak bylo naznačeno v úryvku z kroniky viz výše), kterým zůstal stávající ředitel Jan Havelka. K jeho vystřídání došlo až v roce 1992, kdy jej nahradila Alena Švepešová, pedagožka klavíru, která však ve funkci byla jen rok. Poté ji v roce 1993 (též na rok) vystřídal Eduard Štěrba (taktéž pedagog klavíru), a ve stejném roce byla založena Nadace pro rozvoj ZUŠ v Českém Krumlově, která zajišťovala zejména finanční a materiální podporu žákům, například ceny pro účastníky soutěží,

⁶⁹ Vyhláška č. 292/1991 Sb. Vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky o základních uměleckých školách. *Zákony pro lidi* [online]. 2010 [cit. 2024-06-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-292>

⁷⁰ viz Kronika LŠU

⁷¹ viz Kronika LŠU

financování zájezdů apod. Podle informace v kronice se jejími zřizovateli stali rodiče a na valné hromadě byl schválen příspěvek 200 Kč na rodinu, přičemž další příspěvky poskytl sponzoři.⁷²

V roce 1994 do funkce ředitele nastoupil Štefan Matunák (pedagog žesťových nástrojů). Za jeho působení došlo k několika výrazným počínům. Jednak byla navázána řada mezinárodních spoluprací s uměleckými školami (čemuž se budu věnovat později v samostatné podkapitole) a dále došlo k založení tanečního oboru (taneční pedagožkou Janou Vlčkovou); od té doby tak v základní umělecké škole Český Krumlov existují všechny čtyři obory, které základní umělecké školství v České republice poskytuje. V roce 1995 vznikl dětský pěvecký sbor Medvíďata pod vedením sbormistra Lukáše Holce a o rok později poprvé vystoupil nově vytvořený orchestr Junior Europa, jehož vznik inicioval přímo ředitel Štefan Matunák. Kromě toho došlo k rozšíření detašovaných pracovišť, například v obci Horní Planá byla zřízena výtvarná třída, zcela nová třída vznikla v obci Frymburk.⁷³ Základní umělecká škola v Českém Krumlově zůstala i po změně politické situace a několikrát výměně ředitelů významným kulturně vzdělávacím centrem, které významně přispívá (a stále přispívá) ke kulturnímu dění nejen ve svém regionu, ale i za jeho hranicemi.

V roce 1998 vzniklo Sdružení pro rozvoj Základní umělecké školy v Českém Krumlově, které navázalo na činnost již zmiňované Nadace pro rozvoj ZUŠ. V souvislosti s vydáním novely Zákona o nadacích bylo nutné pozastavit činnost Nadace, neboť již nesplňovala stanovené požadavky. Sdružení, které její funkci převzalo funguje dodnes a podle informací na webových stránkách ZUŠ Český Krumlov má na starost podporu všestranného rozvoje školy, především zajišťováním finančních prostředků na ceny pro účastníky soutěží, odměny pro absolventy. Podílí se také na organizaci koncertů, seminářů či přehlídek, výměnných pobytů, letních táborů a dalších.⁷⁴

Co se týče dalšího vývoje školství, které ovlivnilo fungování i ZUŠ Český Krumlov, v roce 1999 byly schváleny hlavní cíle vzdělávací politiky České republiky, které se staly východiskem pro tzv. Koncepti vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice zveřejněné Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dne 13. května 1999. Tak vznikla tzv. Bílá kniha (závažný vládní dokument s texty strategického typu k řešení konkrétních témat

⁷² viz Kronika LŠU

⁷³ viz Půvab času, s. 220

⁷⁴ ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA ČESKÝ KRUMLOV. *Sdružení pro rozvoj ZUŠ v Českém Krumlově* [online]. 2001-2024 [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://zus-ceskykrumlov.cz/sdruzeni/sdruzeni%20zus.html>

a problému⁷⁵), která byla pojata jako „systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu.“⁷⁶ Bílá kniha byla zároveň dokumentem, který byl otevřený, aby mohl být v budoucnu pravidelně kriticky zkoumán a revidován v souvislosti se společenskými změnami. K uměleckému vzdělávání v ZUŠ je v tomto dokumentu uvedeno, že základní umělecké školy poskytují umělecké vzdělání všem zájemcům, kteří projeví potřebné předpoklady ve čtyřech uměleckých oborech (hudebním, tanečním, výtvarném a literárně dramatickém) a zároveň vyhledávají a podporují umělecké talenty, z nichž ty nejnadanější připravují k dalšímu odbornému studiu na konzervatořích, středních a vyšších odborných a vysokých školách s uměleckým a pedagogickým zaměřením. Umělecká výchova na ZUŠ je tak důležitým prvkem v rozvoji a kultivaci široké základny žáků a ZUŠ tak mají zásadní výchovný význam pro další studium i kvalitu budoucího života.⁷⁷

V roce 2004 a 2005 došlo k dalším legislativním úpravám (školský zákon 561/2004 Sb., vyhláška 71/2005 Sb.), které uměleckou výuku rozdělily na dva stupně, přičemž první stupeň má 4 až 7 ročníků a je určen pro žáky od sedmi let. Druhý stupeň má 3 nebo 4 ročníky a je určeno pro žáky od čtrnácti let. Prvnímu stupni předchází přípravné studium, které má nanejvýš dva ročníky, a to pro žáky od pěti let.⁷⁸ V této podobě probíhá výuka až do současnosti. Od roku 2005, kdy nový školský zákon 1. ledna vešel v platnost, je tak ZUŠ Český Krumlov (spolu s dalšími základními uměleckými školami) pevnou a plnohodnotnou součástí školské vzdělávací soustavy České republiky. Řídí se vlastním školním vzdělávacím plánem (dále ŠVP), který navazuje na rámcový vzdělávací program (RVP), vytvořený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v Praze 31. května 2010 v souladu s výše uvedenými zákony⁷⁹.

Podle ŠVP (novelizovaného naposledy v roce 2021) se výuka v ZUŠ Český Krumlov zaměřuje zaprvé na výchovu dobrého amatéra a zadruhé na výchovu budoucího profesionála, a to ve všech čtyřech oborech. Vizí školy je „být živou školou otevřenou novým trendům a směrům ve vzdělávání a životním stylu, školou kvalitní a trvale úspěšnou; být školou plnou dobrých učitelů, radostné, tvořivé a vstřícné atmosféry; aby všichni přicházeli do naší školy

⁷⁵ White paper. ENCYCLOPEDIA BRITANNICA. *Britannica Money* [online]. 2024 [cit. 2024-06-22]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/money/white-paper>

⁷⁶ KOTÁSEK, Jiří. *Národní program rozvoje vzdělávání v ČR - Bílá kniha*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2001, s.7, dále Bílá kniha

⁷⁷ viz Bílá kniha, s. 55

⁷⁸ Základní umělecké školství v ČR, s. 16

⁷⁹ *Rámcový vzdělávací program* [online]. 2010. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010 [cit. 2024-06-22]. ISBN 978-80-87000-37-3. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2020/08/PRM_RVPZUV_NAWEB.pdf

rádi a aby se vším, co se u nás naučí, dovedli těšit po celý život.”⁸⁰ Kromě toho žáky vede k tvořivému přístupu k životu, probouzí a rozvíjí umělecké myšlení a dbá na rozvoj kreativního potenciálu žáků. Jakožto dlouholetá žákyně této školy mohu potvrdit, že uvedené vize školy se dlouhodobě skutečně daří naplňovat.

ZUŠ Český Krumlov má v současné době (čili od roku 2021, kdy došlo k novelizaci ŠVP) kapacitu 910 žáků, jimž nabízí v hudebním oboru 22 studijních zaměření (hra na nástroj, zpěv) a výuka probíhá pod vedením kolem 40 pedagogů v dotaci jedna hodina (45 minut) týdně. Kromě individuálních lekcí mají žáci povinnost navštěvovat v průběhu svého studia hudební nauku (v pěti ročnících) a další povinně volitelné předměty, jako je například komorní hra, hudební seminář či hudební ateliér, v nichž mají možnost získat další teoretické i praktické zkušenosti a dovednosti. Pro postup do vyššího ročníku je nutné na konci každého školního roku skládat zkoušky před komisí, přičemž při ukončení stupně probíhá buď zkouška před komisí nebo absolventský koncert. Absolvent zároveň vypracovává závěrečnou (absolventskou) práci na zvolené hudební téma.⁸¹

Vzdělávání je v ZUŠ Český Krumlov umožněno též žákům se speciálními potřebami, jimž škola poskytuje podpůrná opatření v souladu s již zmiňovaným školským zákonem 531/2004 Sb. a dále s vyhláškou č.27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Učitelé jsou vedeni k uplatňování zvýšeného individuálního přístupu, snaží se přizpůsobit školní pracovní prostředí, metody výuky i hodnocení potřebám a individualitě dítěte, spolupracují s rodiči, s nimiž si vyměňují informace o vývoji i výsledcích žáka.⁸²

V době posledních uvedených legislativních změn byla ve vedení ZUŠ Český Krumlov již PaedDr. Alena Švepešová, která byla v této funkci již krátce v letech 1992–1993. Od roku 2000, kdy se stala ředitelkou po Štefanu Matunákovi, se pod jejím vedením aktivity školy dále rozrostly, a to i například o činnost publikační. Například při příležitosti 225. výročí založení školy v roce 2005 bylo vydáno profilové CD se skladbami v podání vybraných sólových hráčů i školních souborů, v roce 2007 škola vydala knihu výtvarného oboru *Velká obrázková knížka Pánů z Růže aneb Křivolaká putování*, již v roce 2014 následoval druhý díl *Obrázky ze života krumlovských vévodů aneb Další křivolaká putování*. Podílela se i na vydání všech šesti CD

⁸⁰ Školní vzdělávací program Základní umělecké školy Český Krumlov. Český Krumlov. 2021. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1akoYH1suzqxTembpk_wiUdL_iaCvHSPc/view, Školní vzdělávací program Základní umělecké školy Český Krumlov

⁸¹ viz Školní vzdělávací program Základní umělecké školy Český Krumlov, s. 3–121

⁸² viz Školní vzdělávací program Základní umělecké školy Český Krumlov, s. 139

dětského pěveckého sboru Medvíďata a několika almanachů; k 50. výročí založení dechového orchestru (2016), *20 letních táborů se sborem ZUŠ Český Krumlov* (2017) a dvou k výročí 230. a 240. výročí založení samotné školy, *Půvab času I* a *Půvab času II*. Všechny tyto činnosti byly financovány z prostředků již několikrát zmiňovaného Sdružení pro rozvoj ZUŠ.

Pod vedením Aleny Švepešové škola pokračuje v dlouholeté tradici instituce regionálního (i interregionálního) významu. Žáci ZUŠ Český Krumlov se nadále pravidelně účastní řady přehlídek a soutěží, a to jak v sólové hře či zpěvu, tak hře komorní, sborové a orchestrální. Škola pořádá řadu kulturních akcí (Masopustní průvod, Vltavské cantare a suonare, výroční koncerty, aj.) a již tradičně hostuje na kulturních akcích ve městě a okolí blízkém i vzdálenějším. Pravidelně obstarává program například na Koncertech pro město k výročí zapsání na Seznam světového dědictví UNESCO, zahajování Adventu v Českém Krumlově, předávání Cen města Český Krumlov, poskytuje prostory pro konání tuzemských i mezinárodních hudebních interpretačních kurzů a účastní se také do celostátní akce ZUŠ Open, kterou pořádá Nadace Magdaleny Kožené. Žáci školy dále vystupují například na českokrumlovském Festivalu komorní hudby, Festivalu barokních umění či Mezinárodním hudebním festivalu a soubory ZUŠ reprezentují školu i Českou republiku v zahraničí. Z uvedeného výčtu je patrné, že Základní umělecká škola patří k významným kulturně vzdělávacím institucím dalece přesahujícím hranice města.

4.1 Stručná historie školních budov

Jelikož se podoba budovy školy v průběhu historie měnila, považují za důležité krátce nastínit její stavebně historický vývoj. Dnešní instituce sídlí de facto v několika původně samostatných domech. Dnešní budova školy č.p. 162 je totiž tvořena dvěma až třemi dříve samostatnými objekty. Již zmíněný dům č.p. 162 věnovaný roku 1410 Venclínem z Cipína na vzdělávací účely vznikl ve středověku sloučením dvou menších domků.⁸³ K tomuto domu přiléhá budova původně gotické kaple (č.p. 161), zasvěcená nejprve sv. Václavu (za Petra I. z Rožmberka) a později sv. Jeronýmu. Tato kaple byla nejprve určena německému obyvatelstvu, od roku 1617 byla dána k užívání českokrumlovským utrakvistům a po bitvě na Bílé Hoře v roce 1620 ji obdrželo německé bratrstvo Nanebevzetí Panny Marie, které ji mělo v držení až do svého zrušení císařem Josefem II. v roce 1784. Krátce po jejím zrušení budovu koupil knížecí

⁸³ viz Kostelní 162

stavební ředitel Antonín Reising von Reisinger a nechal ji přestavět na obytný dům. V 19. století budova prošla vlastnictvím více majitelů a až v první polovině 20. století se stala součástí hudební školy.⁸⁴ Jak je vidět na fotografii níže, dodnes je na budově její původní trojdílnost zcela jasně patrná. Nalevo se nachází nejstarší část, tvořená původně dvěma samostatnými domy, což je vidět zejména na dvojdílnosti střechy. Třetí, šedivá budova napravo, byla ke škole připojena později. Poslední budova č.p. 163 je oddělená a novější (postavena na místě původních středověkých domů v roce 1892)⁸⁵, sídlí ve stejné ulici, ale naproti kostelu a základní umělecké škole náleží od roku 1983.

Obr. 2 Nejstarší budova (budovy) dnešní Základní umělecké školy, Kostelní ulice č.p. 162

4.2 Mezinárodní spolupráce

Po roce 1989 se českokrumlovské škole mimo jiné otevřela možnost spolupráce se zahraničními školami ze „západních“ zemí, a to především z tzv. partnerských měst Českého Krumlova a nedalekých rakouských měst. Partnerská města fungují převážně na bázi pěstování kulturních pout, umožňování studentských výměnných pobytů či ekonomické a kulturní

⁸⁴ Kostelní č.p. 161. In: *Historie města Český Krumlov* [online]. 1998 [cit. 2024-06-12]. Dostupné z: https://encyklopedie.ckrumlov.cz/cz/mesto_objekt_kos161/, dále Kostelní 161

⁸⁵ Kostelní č.p. 163. In: *Historie města Český Krumlov* [online]. 1998 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: [Kostelní č. p. 163 \(ckrumlov.cz\)](https://encyklopedie.ckrumlov.cz/cz/mesto_objekt_kos163/)

spolupráci, a to často i mezi městy výrazně geograficky vzdálenými a politicky rozdílnými.⁸⁶ Podle informací v Almanachu k 240. výročí ZUŠ Český Krumlov byla v roce 1991 navázána spolupráce s hudební školou Musikschule Freistadt, 5. května 1991 proběhla první mezinárodní výměna v podobě společného koncertu v Českém Krumlově a 17. listopadu 1991 poté krumlovští žáci poprvé koncertovali za hranicemi, v rakouském Freistadtu. Následovala další partnerství a spolupráce, například s německou Musikschule Passau (1992), hudební školou v Rohrbachu (1994) či Musikschule Linz (2005). Spolupráce se projevovala zejména pořádáním společných koncertů na obou stranách hranic. Z ne-germánských zemí byla patrně nejvýraznější spolupráce navázána v roce 1994 s Glasbenou školou ve slovinském Slovenj Gradci, partnerském městě Českého Krumlova. Díky ředitelům obou škol, Štefanu Matunákovi a Branko Čepinovi byl založen mezinárodní mládežnický dechový orchestr Junior Europa, což bylo v květnu 1996 stvrzeno ustavující listinou na radnici v Českém Krumlově za přítomnosti tehdejšího starosty Jana Vondrouše. Kromě žáků české a slovinské školy se v řadách orchestru objevili i žáci z německého Fischachu, rakouského Pregartenu a italského Terstu, šlo tedy o poměrně velkolepý počin. Hlavním hybatelem tohoto projektu byl českokrumlovský a slovinskogradský ředitel, proto i mezi těmito dvěma školami byla spolupráce nejaktivnější. Kromě pořádání společných koncertů a festivalů se několikrát konalo letní týdenní soustředění pro orchestry obou škol ve slovinském přímořském městě Piran. V roce 2000 se kromě dechového orchestru začaly potkávat také orchestry smyčcové, a to díky řediteli (a houslistovi) Branko Čepinovi a houslovému pedagogovi Bohumilu Novotnému.

Další mezinárodní spolupráce se podařila navázat tanečnímu oboru pod vedením Heleny Kazárové, která roku 2006 spolu s rakouskou taneční pedagožkou Ulrike Kinast propojila taneční soubor historického tance Vendelínek se soubory Les Folies a Les Petites Folies z rakouského Hagenbergu. Oba soubory se opakovaně setkávaly v Rakousku (Weinberg, Pregarten, Freistadt) i v Českém Krumlově při společných tanečních vystoupeních.⁸⁷

4.3 Soubory ZUŠ

V průběhu existence českokrumlovské hudební školy byla a je kromě individuální hudební výuky žákům poskytována rovněž výuka skupinová, jak jsem již naznačila v předchozích kapitolách, za jejímž účelem vznikla řada souborů. Podle Školního vzdělávacího

⁸⁶ *Partnerská a spřátelená města Českého Krumlova* [online]. MĚSTO ČESKÝ KRUMLOV. 2024, 2006-2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: <https://www.ckrumlov.cz/cz/partnerska-mesta/>

⁸⁷ Půvab času, s.190-191

plánu musí každý žák v průběhu studia kromě hlavního oboru (hra na nástroj, sólový či sborový zpěv) absolvovat povinně volitelné předměty, poskytované často právě formou skupinové výuky v některém ze školních těles.⁸⁸ V následující podkapitole bych chtěla jednotlivá tělesa představit.

4.3.1 Pěvecký spolek Dalibor a symfonický orchestr Dalibor

Jeden z prvních založených souborů – pěvecký spolek Dalibor – sice nebyl zpočátku primárně určen žákům školy, nicméně v budově č.p. 162 probíhaly zkoušky, a v jeho vedení působila v průběhu let řada pedagogů ZUŠ, byl tedy na školu poměrně úzce napojen. Založen byl z popudu českokrumlovských občanů a dne 18. dubna 1906 byl oficiálně povolen výnosem Místodržitelství v Praze, které schválilo i stanovy tohoto nově vzniklého spolku. S přestávkami způsobenými oběma světovými válkami jeho činnost trvala přibližně do roku 1959. První veřejné vystoupení proběhlo 26.8.1906 u příležitosti nově otevřeného sálu hotelu Růže, který se nachází v budově bývalé jezuitské koleje (ulice Horní č.p. 154). V následujících letech se Dalibor účastnil kulturních akcí v Českém Krumlově i okolí a spolupracoval s dalšími spolky. Ve funkci sbormistrů, kteří patřili zároveň mezi pedagogy v hudební škole, působili například houslista Leopold Blažek a pozdější ředitelka Marie Podhajska-Beranová.⁸⁹ Jeho členy v průběhu historie tvořili občané Českého Krumlova, a to jak čeští tak němečtí, amatéři, profesionálové, členové vojenské hudby i hudebníci, kteří v Krumlově setrvali přechodně, například při geologickém průzkumu či dlouhodobých brigádách, jak se uvádí ve školní kronice.⁹⁰ Později na tento spolek navázal symfonický orchestr stejného jména, který již spadal přímo pod Lidovou školu umění a byl tvořen žáky školy. Jeho dirigentem byl tehdejší ředitel JUDr. Stanislav Balík. Symfonický orchestr Dalibor hojně vystupoval na akcích školy, města i v okolí Českého Krumlova.

4.3.2 Dechový orchestr

Prvním tělesem zřízeným přímo pro žáky školy byl dechový orchestr, který v roce 1966 založil pedagog (na lesní roh) Bohuš Staněk. Jedná se o nejdéle existující těleso hudební školy v Českém Krumlově, které působí dodnes. Zpočátku v orchestru kromě žáků vypomáhali i rodiče, kteří byli členy dalších jihočeských dechových kapel, a orchestr vystupoval při

⁸⁸viz Školní vzdělávací program Základní umělecké školy Český Krumlov, s.7

⁸⁹ Zpěvácký spolek Dalibor. *Národní sborová databáze* [online]. 2024, 2017-2024 [cit. 2024-06-11]. Dostupné z:

<https://www.nsdh.cz/Zp%C4%9Bv%C3%A1ck%C3%BD%20spolek%20Dalibor/sbor1340.html>

⁹⁰ viz Kronika LŠU

slavnostních příležitostech města i vlastních koncertech. V roce 1979 dokonce vycestoval do tehdejšího NDR, kde vystoupil při oslavách 30. výročí založení státu. V článku z blížene nevedeného periodika (uchovaného ve školní kronice) se tehdy psalo, že „orchestr řízený učitelem LŠU Bohušem Staňkem získal svými vystoupeními a chováním srdce všech posluchačů.“⁹¹ Orchestr tehdy vystoupil v durynském městě Suhl a účastnilo se ho celkem 32 žáků. Ve vedení orchestru se za dobu jeho existence vystřídali doposud tři dirigenti – kromě zakladatele Bohuše Staňka to byl pozdější ředitel Štefan Matunák a Pavel Havlík, současný zástupce ředitelky a pedagog dechových nástrojů. Po roce 1989 orchestr navázal spolupráci s několika zahraničními orchestry, zejména z Rakouska, Německa a Slovinska a stal se součástí tělesa Junior Europa. Dodnes vystupuje na kulturních akcích v Českém Krumlově i okolí a účastní se soutěžních i nesoutěžních festivalů v České republice i za hranicemi (ústřední kolo Národní soutěžní přehlídky dechových orchestrů ZUŠ 2014 a 2017, Evropský festival mládeže Watergate v Nizozemsku 2018 a další).⁹² Jelikož kromě současných žáků školy v orchestru často působí i řada absolventů, ve školním roce 2019/2020 došlo k rozdělení přibližně osmdesátičlenného souboru na mladší (přípravné) a starší (hlavní) oddělení.⁹³

4.3.3 Českokrumlovský dětský pěvecký sbor Medvíďata

Dalším tělesem je Českokrumlovský dětský sbor Medvíďata, který byl založen v roce 1995 Lukášem Holcem, v té době učitelem hudebně teoretických předmětů a hry na kytaru. Z rozhodnutí tehdejšího ředitele školy Štefana Matunáka byla zrušena hudební nauka pro 4.–7. ročník a nahradila ji povinná skupinová výuka v jednom ze tří souborů, mezi nimiž byl nabídnut i nově vzniklý pěvecký sbor. Díky tomuto kroku byl sbor od počátku poměrně početný a dva roky po svém vzniku k němu přibyla dvě přípravná oddělení – Lentilky (6–8 let) a Brumlíci (8–11 let). V letech 1999–2003 při sboru působil i Dívčí komorní sbor složený ze starších členek sboru, v roce 2004 dále vzniklo smíšené uskupení Krumbrumchór, které je od té doby jakýmsi pododdělením koncertního sboru Medvíďata, tvoří jej členky a členové přibližně od 14 let, zabývá se náročnějším repertoárem pro vokálně vyspělejší zpěvačky a zpěváky a účastní se soutěží a zahraničních zájezdů. V roce 2008 vzniklo zatím poslední (přípravné) oddělení sboru, a to Diblíci pro děti předškolního věku. V současnosti má sbor dva sbormistry – Diblíky a Lentilky vede Lenka Špilínková, a Brumlíky, Medvíďata a Krumbrumchór zakladatel Lukáš

⁹¹ viz Kronika LŠU

⁹² ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA ČESKÝ KRUMLOV. *Dechový orchestr. Historie orchestru* [online]. 2001 [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://zus-ceskykrumlov.cz/index.html>

⁹³ Půvab času II, s. 153

Holec. Sbor v průběhu roku pravidelně pořádá vlastní koncertní vystoupení (přibližně 4x do roka), účastní se kulturních akcí v Českém Krumlově a okolí a pořádá letní tematické sborově-výtvarné tábory. V průběhu své existence sbor vystoupil také na mnoha dalších místech tuzemských i zahraničních, pořádal festival dětských sborů Vltavské Cantare, zúčastnil se řady přehlídek, festivalů a soutěží a podnikl několik koncertních zájezdů (Europees Muziekfestival voor de jeugt 2006 a 2014 v Belgii, International musical eisteddfod 2009 a 2015 ve Velké Británii, Festival internacional de música 2011 ve Španělsku, Choral Competition of Preveza 2018 v Řecku, Tampere Vocal Music Festival 2019 ve Finsku a další). Sbor dále spolupracoval s řadou profesionálních těles a osobností, například s Jihočeskou filharmonií a dirigentem Janem Talichem, dirigentem Vojtěchem Spurným či kapelou Spirituál Kvintet. Za dobu svého působení natočil celkem osm CD, podílel se na vzniku sborníku not *Medové písničky pro (nejen) medvědí tlamičky* (2005) a vydal vzpomínkový almanach *20 letních táborů se sborem ZUŠ* (2017). V současné době jej navštěvuje přibližně 250 dětí.⁹⁴

4.3.4 Violoncellový soubor

Dalším souborem je soubor violoncellový, který v roce 2001 založila pedagožka Marie Eiblová (violoncello), která na webové stránce ZUŠ Český Krumlov uvádí, že „důvodem vzniku souboru bylo předvést jedinečný zvuk tak početné skupiny violoncell a také si zahrát zajímavý repertoár.“⁹⁵ Soubor tvoří 8–16 violoncellistek a violoncellistů ve věku 9–26 let. Od počátku svého působení se zúčastnil řady tuzemských i mezinárodních vystoupení a soutěží (Freyung, Linz a další) a spolupracoval s profesionálními sólisty. Jeho repertoár tvoří skladby různých stylových období od baroka po současnost.

4.3.5 Smyčcový soubor

Kromě violoncellového souboru na škole existuje také další smyčcový soubor, jehož počátky lze datovat k roku 1977. Jeho zakladatelem se stal František Vrhel, učitel houslí a na něj navázal jeden z nejdéle působících pedagogů na škole, houslista Bohumil Novotný, který v jeho čele stojí dodnes. V Almanachu k 240. výročí ZUŠ uvádí: „Žákovský smyčcový soubor působí na naší škole již mnoho let. Vznikl z původního houslového souboru rozšířením o hráče na violoncello a kontrabas. Hra v orchestru je pro žáky z pohledu souhry velmi důležitá a

⁹⁴ HOLCOVÁ, Veronika. *Historie Českokrumlovského dětského sboru*. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2021

⁹⁵ ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA ČESKÝ KRUMLOV. *Violoncellový soubor* [online]. 2001 [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://zus-ceskykrumlov.cz/vs/>

současně atraktivní. Jedná se o hru v kolektivu a zvukové a dynamické možnosti orchestru jsou oproti sólové hře velmi odlišné.”⁹⁶ I z tohoto důvodu, který uvádí Bohumil Novotný, je v ZUŠ skupinová výuka zařazena ve výukovém plánu jako povinná, neboť nabízí žákům zcela nové zkušenosti s instrumentální hrou. Smyčcový soubor kromě školních koncertů již pravidelně vystupuje na městských slavnostních akcích (například předávání Ceny města Český Krumlov) a v roce 2000 navázal úzkou spoluprací s žákovským smyčcovým orchestrem ze slovinského Slovenj Gradce.

4.3.6 Swingový orchestr Krumzušband

V roce 2007 vznikl z popudu pedagoga Pavla Hlaváče (saxofon a klarinet) při ZUŠ swingový a taneční orchestr pod názvem Krumzušband. Podle slov jeho zakladatele je „smyslem jeho snažení probudit v žácích smysl pro swingové a taneční frázování, improvizaci a zodpovědnost za společné dílo.”⁹⁷ Jak vyplývá z uvedené citace, Krumzušband je žánrově zaměřen právě na swing, jazz a taneční hudbu, čímž se liší od všech ostatních uvedených uskupení, jejichž repertoár tvoří skladby více stylových období a žánrů. Repertoár Krumzušbandu tvoří skladby světových i českých autorů jako například Duke Ellingtona, Glenna Millera, George Gershwinu či Jaroslava Ježka. Kromě vystupování na akcích školy pořádá toto těleso vlastní swingové večery a vystupuje na firemních i městských akcích.

4.3.7 Kytarový soubor

V roce 2013 byl založen nepříliš obvyklý – kytarový – soubor, v jehož vedení dodnes stojí jeho zakladatelka, učitelka kytary Klára Ferenczi. Sdružuje kolem deseti žáků a na repertoáru má aranže skladeb více stylových období od baroka po soudobou populární hudbu. Za dobu svého působení vystoupil na řadě míst v České republice a stal se například vítězem národní soutěže Hradecké Guitarreando (2019), laureátem soutěže Concerto Bohemia (2020) či absolutním vítězem přehlídky Zlivská kytara (2022).⁹⁸

⁹⁶ Půvab času, s.???

⁹⁷ ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA ČESKÝ KRUMLOV. *Krumzušband* [online]. 2001 [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://zus-ceskykrumlov.cz/kzb/>

⁹⁸ ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA ČESKÝ KRUMLOV. *Kytarový soubor* [online]. 2001 [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://zus-ceskykrumlov.cz/ko/>

4.3.8 Významné pedagogické osobnosti

Na ZUŠ Český Krumlov působila v průběhu let řada pedagogů, kteří se do historie školy zapsali výrazněji než jiní. Jelikož však není cílem této práce postihnout všechny, ráda bych krátce představila alespoň tři vybrané osobnosti, které jsou s hudební školou v Českém Krumlově silně spjaty a působily v ní v průběhu 20. a 21. století.

První z nich je již výše zmíněný ředitel Anton Moser, působící v této funkci mezi lety 1907–1939. Narodil se 30. dubna 1876 v Königswalde bei Schluckenau (česky Království u Šluknova) v okrese Děčín. Po absolvování povinné školní docházky, národní školy a měšťanské školy se měl stát učitelem, ačkoliv mu v té době nebylo ani patnáct let. Z popudu svých hudebních pedagogů pokračoval ve studiu na varhanním oddělení na konzervatoře v Praze, aby se na povolání učitele hudby připravil důkladněji. Během svých studií bydlel na stejném pokoji se slavným skladatelem a houslistou Josefem Sukem. Po absolutoriu na konzervatoři se vrátil do svého rodného města a poté na tři roky nastoupil do vojenské služby. Po jejím ukončení byl 1. prosince 1896 zaměstnán jako vedoucí sboru a městský učitel hudby v Lázních Kynžvart, kde řídil několik koncertů řady dalších městských hudebních uskupení. Během působení v Lázních Kynžvart složil Anton Moser státní zkoušku ze zpěvu na středních školách a ze hry na housle a varhany. 1. března 1907 byl přijat na místo učitele hudby v Městské hudební škole v Českém Krumlově, kde byl záhy jmenován ředitelem. Na tomto místě setrval dalších třicet let.⁹⁹

Druhou osobností je českokrumlovská rodačka a pozdější klavírní pedagožka Franziska Magdalena Postulka (uváděna také jako Fanny Postulka), která se narodila 3. prosince 1894 do rodiny schwarzenberského lesníka Friedricha Postulky a jeho ženy Franzisky, roz. Klimové. Od dětství projevovala výrazné hudební nadání, a již v roce 1907 byla přijata Antonem Moserem do městské hudební školy na post učitelky klavíru. Na této pozici setrvala po celé období tzv. První republiky. Po vypuknutí II. světové války a přesunu školy do budovy v Horní ulici nadále vyučovala, tajně i místní židovské děti, mezi nimiž byl i budoucí skladatel Petr Eben. Kromě Petra Ebena mezi její žáky patřil Wolfgang Käfer, klavírista a skladatel převážně filmové hudby, žijící od roku 1971 v Dánsku.¹⁰⁰ Po válce navzdory své německé státní příslušnosti unikla Fanny Postulka odsunu a roku 1948 získala československé státní občanství,

⁹⁹ *Půvab času. Almanach Základní umělecké školy Český Krumlov k výročí 230.let. Základní umělecké škola Český Krumlov a Sdružení pro rozvoj ZUŠ v Českém Krumlově, 2010, s.7, dále Půvab času I*

¹⁰⁰ Wolfgang Käfer. Cold War. JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Kohoutí kříž. Šumavské ozvěny* [online]. 2024, 2001-2024 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.kohoutikriz.org/autor.html?id=kafer>

díky čemuž začala vystupovat pod jménem Františka Postulková. Ve škole působila až do roku 1955, poté se léčila s vážným zraněním ruky a vyučovala pouze soukromě.¹⁰¹ Zemřela v lednu 1962 a dodnes zůstává jednou z nejdéle působících pedagožek na českokrumlovské hudební škole.

Poslední osobností je PaedDr. Alena Švepešová, která prošla českokrumlovskou uměleckou školou jako žačka, později se do ní vrátila jako pedagožka a na více než 25 let se ujala i funkce ředitelky. Narodila se v Českém Krumlově a ve svých sedmi letech nastoupila na klavír do místní LŠU k pedagožce Jiřině Honzkové, kterou později nahradila Marie Maňhalová. Za dobu svého studia navštěvovala vše, co jí škola v té době mohla poskytnout, kromě individuální výuky to byla komorní hra, komorní soubory a korepetice. Jak vzpomíná v almanachu k 230. výročí založení školy: „Obzvláště ráda jsem nacvičovala skladby do smyčcového souboru. Byla tu prima parta. U pana učitele Podholy jsem zase šťastně usedala za klavír v hodinách komorní hry.“¹⁰² Klavíru a hudbě obecně dle svých slov naprosto propadla, hojně navštěvovala koncerty v okolí a operní představení v Českých Budějovicích a její vášeň ji dovedla až k rozhodnutí se klavíru věnovat profesionálně. V roce 1980 nastoupila na Pedagogickou fakultu v Českých Budějovicích, kde vystudovala klavírní pedagogiku. Poté se vrátila do Českého Krumlova, kde působí dodnes. V roce 1992 se nakrátko stala ředitelkou, do funkce se vrátila v roce 2000. Její vášeň pro klavír i hudbu obecně ji nikdy neopustila, což mohu jako její žačka doložit – má hodina klavíru se mnohdy protáhla i o devadesát minut – tak se paní Alena Švepešová dokázala do učení a hry ponořit. V době vzniku této práce končí po dvaceti pěti letech ve funkci ředitelky, nadále však ve škole zůstane jako pedagožka klavíru.

4.3.9 Profesionální hudebníci z řad absolventů školy

Vedle významných pedagogů bych ráda zmínila i pár jmen bývalých žáků školy, kteří se vydali na profesionální dráhu jako interpreti, hudební teoretici či pedagogové. Již výše jsem zmínila Petra Ebena, skladatele, varhaníka a klavíristu, který se svým dílem proslavil nejen u nás, ale i v zahraničí. V českokrumlovské škole studoval pod vedením výše zmíněné Fanny Postulkové ve 30. a 40. letech 20. století. Později vystudoval skladbu u Pavla Bořkovce a hru na klavír u Františka Raucha na pražské AMU. Stal se držitelem řady ocenění, je například držitelem čestného doktorátu na College of Music Manchester a Univerzitě Karlově či

¹⁰¹ Františka Postulková. Víím, že ti nemám už co předat. JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Kohoutí kříž. Šumavské ozvěny* [online]. 2024, 2001-2024 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.khoutikriz.org/autor.html?id=postu>

¹⁰² viz Půvab času I, s.13

francouzského řádu Rytíř umění a literatury. Vedle Petra Ebena jsem mezi žáky Fanny Postulkové zmínila klavíristu a skladatele filmové hudby Wolfganga Käfera, žijícího a tvořícího v Dánsku. Na profesionální dráhu se vydala řada absolventů pěveckého oboru. Je to například tenorista Tomáš Kočan, sopranistka Anna Petrylová, kteří se specializují převážně na interpretaci barokní hudby, a dále sopranistka Eliška Minářová či mezzosopranistka Anna Moriová, které spolupracují s řadou tuzemských divadel a ansámbľů, například s Collegium Marianum, Hof-Musici, Národním divadlem, Jihočeským divadlem a dalšími. Absolventkou školy je také klavíristka Veronika Böhmová, která vystupovala například v prestižní síni Isaac Stern Auditorium – Carnegie Hall, či Jana Tůmová Chaudhuri, laureátka řady národních i mezinárodních soutěží. Ze smyčcového oddělení je na profesionální dráze například houslistka Helena Kornfeld Zemanová, koncertní mistryně souborů Collegium Marianum a Collegium 1704. Několik absolventů českokrumlovské hudební školy se později vrátilo do řad pedagogů. Z role žakovské do role učitelské přestoupili například pedagogové houslí Hana Braná (dříve Cabalová, Bláhová), František Vrhel, Radka Karageorgieva (dříve Křížová) či Veronika Večeřová (dříve Modlitbová), pedagožka violoncella Marie Eiblová, v současné době končící výše zmíněná ředitelka Alena Švepešová (dříve Šimonová), pedagogové dechových nástrojů Jana Kordová (dříve Wohlgemuthová), Jan Čížek, Zuzana Čekanová (dříve Krajíčková) či Jitka Bieblová. Z hudebních teoretiků je to například Martin Horyna, muzikolog specializující se na středověkou a renesanční hudbu (a v této práci jej cituji) či Lenka Stransky (Růžičková), působící na L'Université Paris-Est.¹⁰³ Zmíněná jména jsou jen výběrem z mnohem delší řady profesionálů, kteří prošli studiem na českokrumlovské hudební škole.

Závěr

Cílem mé práce bylo představit hudební školu v Českém Krumlově, která v různých podobách funguje na stejném místě již více než šest století. Ve čtyřech kapitolách jsem nastínila podobu hudebního vzdělávání od středověku, konkrétně roku 1410 až po současnost. Své poznatky zjištěné ze dvou almanachů k výročí založení školy a na základě badatelské práce v českokrumlovském archivu či z pramenných materiálů uložených v archivu samotné školy jsem dávala do souvislosti s dalšími materiály, především legislativními dokumenty týkající se

¹⁰³ viz Půvab času II

historie školství u nás, a také s odbornou literaturou věnující se hudebnímu provozování a vzdělávání v Českém Krumlově i historii školství v českých zemích v různých dějinných etapách.

V první kapitole jsem se věnovala nejstarší historii od vzniku farní školy, nazývané *domus pauperum* či *bursa* při kostele sv. Víta, v níž se bezplatně vzdělávali převážně nemajetní žáci. Ukázala jsem, že v počátcích svého vzniku byla škola opravdu výrazně propojena s kostelním provozem, kterým byla podporována finančně i materiálně, a na oplátku zajišťovala jeho hudební provoz. V zobrazované době byla zcela zásadní éra za doby Viléma z Rožmberka, který ji nechal přeměnit na školu partikulární a správu odevzdal jezuitskému řádu, pod kterým fungovala následně několik desítek let. Dá se tedy říci, že v době prvních téměř čtyřech stoletích existence školy byla pro její fungování a rozvoj nejvíce určující sféra šlechtická a církevní. Zajímavé je, že téměř ihned po éře rozkvětu přišel mírný úpadek, k němuž došlo za éry Vilémova bratra Petra Voka z Rožmberka a poté po prodeji českokrumlovského panství císaři Rudolfovi II. Do té doby byla škola významným hudebním centrem, o čemž svědčí řada dochovaných zpráv o její činnosti, zatímco od momentu prodeje panství až do vzniku Městské hudební školy máme o jejím fungování jen kusé informace a víme, že škola až do konce 18. století sloužila vzdělávání všech krumlovských dětí.

Druhá kapitola začíná zásadním momentem, od něhož datuje svůj vznik současná základní umělecká škola, a sice vznikem Městské hudební školy v roce 1780 z rozhodnutí městské rady Českého Krumlova. Od tohoto momentu škola nabyla statutu významné městské kulturně vzdělávací instituce, který si udržela až do současnosti. Podpora daná zaměstnáváním stálého pedagogického pracovníka a později pracovníků vedla ke kapacitnímu nárůstu a uměleckému i celkovému kulturnímu rozkvětu. Zásadním momentem v tomto vývoji byl získání statutu hudebního ústavu s učebním plánem, osnovami a výukou vedenou kvalifikovanými učiteli. Díky dochovaným zprávám máme konkrétnější představu o tom, jak byla od té doby výuka koncipována a jaká byla její náplň. Z těchto pramenů vyplývá, že výuka byla v té době poměrně náročná, a ne každý žák ji dokázal úspěšně absolvovat. Zajímavé také je, že výuka probíhala pro všechny žáky v německém jazyce, a to i pro české žáky. Ač tato skutečnost vedla českou část krumlovského obyvatelstva v roce 1927 k založení české hudební školy a mohlo by se nabízet tvrzení, že tak došlo k oddělení českého a německého obyvatelstva, pozoruhodné je, že obě školy spolu dokázaly udržet vzájemnou komunikaci a přátelské vztahy navzdory stále složitější politicko společenské situaci. Toto zjištění nám tedy zároveň umožňuje částečně

nahlédnout i do problematiky soužití německého a českého obyvatelstva v první polovině 20. století v českokrumlovském regionu.

Ve třetí kapitole jsem se věnovala období po roce 1948, kdy došlo hned k několika výrazným reformám, které měly zásadní vliv na podobu, organizaci a strukturu hudebního – a později uměleckého – vzdělávání v Českém Krumlově. Oproti předchozím obdobím tak začalo být hudební vzdělávání postupně na celostátní úrovni sjednocováno a státem řízeno, na rozdíl od dřívějšího lokálního – městského – spravování. Toto sjednocení vedlo k zásadnímu kroku co do zaměření a označení školy, ze školy hudební se stala škola umělecká, označovaná jako „lidová škola umění“ a nabízející výuku ve čtyřech uměleckých oborech (hudebním, výtvarném, tanečním a literárně-dramatickém). Státní vliv se promítl nejen do organizace a struktury výuky školy, ale také života a činnosti školy i jejích pedagogů, zejména kvůli ideologii tehdejšího politického zřízení. Tento vliv byl patrný zejména v zápisech ze školních kronik, například v pořádání tematických vystoupeních konaných na počest významného politického činitele či události. Na základě těchto dochovaných zápisů i novinových článků je dále patrné, že lidová škola umění v Českém Krumlově byla v tomto období významnou vzdělávací institucí regionálního významu se širokým záběrem aktivit a podílela se nejen na vzdělávání, ale také na kulturní kultivaci obyvatelstva.

Ve čtvrté kapitole jsem se zabývala podobě školy po roce 1989, kdy změna politické situace zapříčinila postupné legislativní změny, z nichž ta nejviditelnější byla změna názvu školy na „základní umělecká škola“, a dále vedla k větší volnosti ve struktuře základního uměleckého vzdělávání či ke vzniku vlastního školního vzdělávacího plánu. Zajímavé je, že škola navázala na předchozí podobu studia a své dosavadní činnosti – oprostěné de facto jen o ideologické tendence – obohatila o řadu dalších. Je patrné, že za aktivním přístupem školy a hledáním nových možností a typů činností stáli a stojí zejména pedagožky a pedagogové, a hlavně ředitelky a ředitelé, jejichž přístup žákům umožňoval a umožňuje podílet se vedle činnosti koncertní či soutěžní také na nadstandardních aktivitách typu publikačních či cestovatelských. Díky politické změně se totiž škola více otevřela světu a navázala řadu spoluprací se zahraničními školami či soubory, a dodnes podporuje nejen tuzemské, ale také zahraniční výjezdy, čímž poskytuje svým žákům možnost mezinárodního kontaktu a širšího rozhledu.

Mým cílem bylo ukázat jednak dlouhou a nepřerušenu tradici hudebního vzdělávání na jednom místě a to, jak se do něho promítaly různé historické epochy, události či ideologie a jednak představit školu, která po celou dobu své existence byla a je významnou a živou kulturně

vzdělávací institucí, umělecky formující nejen své žáky, ale celé město, region a je hrdým reprezentantem ojedinělého českého systému uměleckého vzdělávání.

Literatura a zdroje:

ČAŇO, Jiří. *Základní umělecká škola – součást všeobecného vzdělání*. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2008

ČECHOVÁ, Zdenka. *Základní umělecké školství v ČR a jeho pedagogové*. Bakalářská práce, vedoucí Veselý, Arnošt. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra veřejné a sociální politiky, 2011

ČÍŽKOVÁ, Jana. *Činnost českokrumlovského dětského sboru*. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2007

Františka Postulková. Vím, že ti nemám už co předat. JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Kohoutí kříž. Šumavské ozvěny* [online]. 2024, 2001–2024 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.khoutikriz.org/autor.html?id=postu>

GROSS, Hynek. Bursa antiqua et bursa nova Rosensis v Čes. Krumlově. In: STEJSKAL, František, ed. *Sborník historického kroužku*. 1923. Praha: Družstvo Vlast, 1923, s. 121–126. ISSN 1803-3091.

HEJNIC, Josef. *Českokrumlovská latinská škola v době rožmberské*. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1972.

HOLCOVÁ, Veronika. *Historie Českokrumlovského dětského sboru*. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2021

HORYNA, Martin a ČERNÝ, Jaromír. *Hudba a hudební život v Českém Krumlově v 15. a 16. století*. Praha, 1980

JAROŠ, František. Přínos Otakara Sevčíka a Bedřicha Voldana houslové pedagogice. *Živá hudba. Časopis pro studium hudby a tance* [online]. Praha, 1976, 1976, 203–227 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: https://ziva-hudba.info/wp-content/uploads/pdf/140403191820_pdf_0.pdf

KOLLÁROVÁ, Kateřina. *Základní umělecké školství v proměnách desetiletí*. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, 2010

Kostelní č.p. 162. In: *Historie města Český Krumlov* [online]. 1998 [cit. 2024-05-08]. Dostupné z: https://encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_objekt_kos162.xml

Kostelní č.p. 161. In: *Historie města Český Krumlov* [online]. 1998 [cit. 2024-06-12]. Dostupné z: https://encyklopedie.ckrumlov.cz/cz/mesto_objekt_kos161/

Kostelní č.p. 163. In: *Historie města Český Krumlov* [online]. 1998 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: [Kostelní č. p. 163 \(ckrumlov.cz\)](http://ckrumlov.cz)

KOTÁSEK, Jiří. *Národní program rozvoje vzdělávání v ČR – Bílá kniha*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2001

Masarykův ústav hudby a zpěvu. CENTRUM HUDEBNÍ LEXIKOGRAFIE. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 2019 [cit. 2024-06-17]. Dostupné z: https://slovník.ceskyhudebnislovník.cz/component/mdictionary/?task=record.record_detail&id=1004476

Partnerská a spřátelená města Českého Krumlova [online]. MĚSTO ČESKÝ KRUMLOV. 2024, 2006–2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: <https://www.ckrumlov.cz/cz/partnerska-mesta/>

Půvab času. Almanach Základní umělecké školy Český Krumlov k výročí 230. let. Základní umělecké škola Český Krumlov a Sdružení pro rozvoj ZUŠ v Českém Krumlově, 2010

Půvab času. 240 let ZUŠ Český Krumlov. Sdružení pro rozvoj ZUŠ v Českém Krumlově z.s. a Základní umělecká škola Český Krumlov, 2020

PŘEDOTOVÁ, Dana. *Historie školství od roku 1945 do současnosti*. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2012

RAŠKA, Jakub. Hodnotový systém ve výuce Normální školy v Praze na přelomu 18. a 19. století. Příspěvek k dějinám státu. Online. *Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis*. 2014, roč. 54, č. 2, s. 43–75. ISSN 0323-0562

Rámcový vzdělávací program [online]. 2010. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010 [cit. 2024-06-22]. ISBN 978-80-87000-37-3. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2020/08/PRM_RVPZUV_NAWEB.pdf

Revoluční odborové hnutí. NÁRODNÍ MUZEUM. ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ. *Muzeum dělnického hnutí v 21. století* [online]. 2018 [cit. 2024-06-18]. Dostupné z: <https://www.mdh21.cz/slovník/revolucni-odborove-hnuti/>

Školní vzdělávací program Základní umělecké školy Český Krumlov. Český Krumlov. 2021. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1akoYH1suzgxTembpk_wiUdL_iaCvhSPc/view

Ústavní zákon ze dne 11. července 1960. PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 1960 [cit. 2024-06-18]. Dostupné z: https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1960.html

VESELÁ, Zdenka. *K historii středního školství*. In: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. I, Řada pedagogicko-psychologická., vol. 20, iss. I6, pp. [127]–139, 1971

Vigilie. KNIHOVNA AV ČR. *Encyklopedie knihy* [online]. [cit. 2024-06-01]. Dostupné z: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Vigilie>

Vyhláška č. 292/1991 Sb. Vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky o základních uměleckých školách. *Zákony pro lidi* [online]. 2010 [cit. 2024-06-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-292>

Wolfgang Käfer. Cold War. JIHOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Kohoutí kříž. Šumavské ozvěny* [online]. 2024, 2001–2024 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.kohoutikriz.org/autor.html?id=kafer>

White paper. ENCYCLOPEDIA BRITANNICA. *Britannica Money* [online]. 2024 [cit. 2024-06-22]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/money/white-paper>

ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA ČESKÝ KRUMLOV. *Dechový orchestr. Historie orchestru* [online]. 2001–2024 [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://zus-ceskykrumlov.cz/index.html>

ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA ČESKÝ KRUMLOV. *Sdružení pro rozvoj ZUŠ v Českém Krumlově* [online]. 2001–2024 [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://zus-ceskykrumlov.cz/sdruzeni/sdruzeni%20zus.html>

ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA ČESKÝ KRUMLOV. *Krumzušband* [online]. 2001–2024 [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://zus-ceskykrumlov.cz/kzb/>

ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA ČESKÝ KRUMLOV. *Violoncellový soubor* [online]. 2001–2024 [cit. 2024-06-11]. Dostupné z: <https://zus-ceskykrumlov.cz/vs/>

Zákon č. 186/1960 Sb. Zákon o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon). *Zákony pro lidi* [online]. 2010 [cit. 2024-06-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960-186#p16>

Zpěvácký spolek Dalibor. *Národní sborová databáze* [online]. 2024, 2017–2024 [cit. 2024-06-11].

Dostupné

z:

<https://www.nsdb.cz/Zp%C4%9Bv%C3%A1ck%C3%BD%20spolek%20Dalibor/sbor1340.html>

Archivní dokumenty

K I. kuratorní schůzi, konané dne 7.11.1936. uloženo ve Státním okresním archivu Český Krumlov, fond Š-176, i.č. 2, sign. I/2, čas. rozsah 1936–1938 (1940)

Konferenz Protokolle Städt Musikschule Krumau. uloženo ve Státním okresním archivu Český Krumlov, Š-9, i.č. 2, č.kn. 2 (1912–1923)

Kronika LŠU v Českém Krumlově 1976–1993, uloženo v archivu ZUŠ Český Krumlov

Organizační statut soukromé hudební školy v Českém Krumlově. Okresní osvětový sbor, 27.2.1926, uloženo ve Státním okresním archivu Český Krumlov, fond Š-176, i.č. 4, sign.I/3, čas.rozsah 1926–1938(1940)

Pamětní kniha. 1947–1951, uloženo ve Státním okresním archivu Český Krumlov

Provolání. Okresní osvětový sbor, 1926, uloženo ve Státním okresním archivu Český Krumlov, fond Š-176, i.č. 4, sign.I/3, čas.rozsah 1926–1938(1940), viz Příloha 2

Übersicht. 13.11.1913, uloženo ve Státním okresním archivu Český Krumlov, fond Š-9, i.č. 2, č.kn. 2, viz Příloha 1

Věstník svazu učitelstva v Čechách a zemi Moravskoslezské, v Ostravě 15. září 1946, uloženo ve Státním okresním archivu Český Krumlov, (fond Š-9, i.č. 20, sign.I/2-1, čas.rozsah 1946–1960)

Seznam použitých obrázků

Obr. 1 Potvrzovací listina Jindřicha z Rožmberka o darování domu č.p. 162 faráři Hostislavovi, archiv ZUŠ Český Krumlov

Obr. 2 Nejstarší budova (budovy) dnešní Základní umělecké školy, Kostelní ulice č.p. 162, archiv Alžběty Holcové

Übersicht

in der die Einführung der Schüler in die betreffenden
Instrumente und hervorgehoben Bücher:

Jahrgänge

Unterrichtsfach	I.	II.	III.	IV.	Summa
Allgemeine Musiklehre	19	19	10	11	59
Gesang - Diktat	49	18	11	7	85
Harmonielehre	-	19	10	11	40
Klavier	8	17	14	11	50
Violin	29	26	10	12	77
Viola	-	-	2	2	4
Cello	1	-	-	2	3
Bass	-	1	1	1	3
Flöte	-	2	2	1	5
Oboe	-	1	-	-	1
Clarinete	1	1	2	1	5
Fagott	-	-	-	-	-
Waldhorn	-	-	1	1	2
Flügelhorn	-	5	1	1	7
Trompete	1	2	1	-	4
Posaune	-	1	-	-	1
Schlagwerk	-	2	-	-	2

Okresní Osvětový sbor v Českém Krumlově.

Provolání.

Podepsané kuratorium upozorňuje veškeré obyvatelstvo města Čes. Krumlova a okolí, že v nejbližší době zřízena bude v Českém Krumlově

hudební škola.

Moderní doba vyžaduje systematického vzdělání hudebního, jež by bylo vedeno v duchu a zásadách novodobých směrů metodických, řízené zákony pravidelné školní kázně a důkladnou vyučovací osnovou. Nyní se hudba pěstuje a cení jako jedno z největších umění a všeobecně se uznává zušlechťující význam hudby ve výchově mládeže.

Předním úkolem nově založené hudební školy bude vštípití naší mládeži lásku a chuť k pěstění tohoto umění, plného kouzel a podmanivé síly a krásy.

Ve škole budou teoreticky a prakticky vyučováni **zpěváci a hudebníci z povolání, učitelé hudby a zpěvu a milovníci hudby** ve hře na všechny nástroje hudební.

Bude se také učit **zpěvu solovému a sborovému**, který jest nepostrádatelnou složkou hudební výchovy, jež bude prohloubena a doplněna studiem **hudební teorie a dějinami hudby**. Současně bude zahájen **kurs dramatického umění**.

Na škole budou vyučováni **absolventi konservatoře a zkušeni hudební pedagogové**. V každém oddělení se vyučuje zvolenému hudebnímu nástroji dvakrát týdně a jednou týdně se vyučuje sborovému zpěvu neb intonaci a teorií hudební. (Pro žáky zapsané na nástroje zdarma).

Podmínky platební:

Za 2 týdenní hodiny vyučovací platí každý žák měsíčně:

kdýž jest 1 žák sám v hodině	80 Kč
" jsou 2 žáci "	30 "
" " 3 " "	20 "
" " 4 " "	18 "
" jest 5 žáků "	16 "
" " 6 " "	15 "

Ve zpěvu solovém jest školné o čtvrtinu vyšší a vyučují se nejvýš 3 žáci v hodině. Ve sborovém zpěvu dospělých se platí 10 Kč a v dětském 5 Kč měsíčně. Ve hře na dechové nástroje se vyučuje po skupinách a platí se 20 Kč. Ve hře na klavír jsou 2 nejvýš 3 žáci v hodině, ve hře na housle nejvýše 6 žáků v hodině.

Zápisné a příspěvek na učební pomůcky se platí 10 Kč.

V případě většího počtu přihlášek na dechové nástroje opatřily by se nástroje z prostředků kuratoria.

Výňatek ze školního řádu:

Školné se platí na počátku každého pololetí, čtvrtletí, neb měsíce předem. Školní rok trvá 10 měsíců a řídí se podle středních škol. Každý žák jest povinen podrobiti se školním předpisům, vystoupiti lze pravidelně jen na konci škol. roku nebo pololetí, jinak jen ze závažných důvodů na oznámení rodičů a za souhlasu ředitele školy. Kdo svévolně a bez důvodu přestane navštěvovati školní vyučování, nebo svoje vystoupení řádně neohlásí a neodůvodní, jest povinen zaplatiti celý školní plat až do konce škol. roku.

Aby bylo lze vykonati přípravy pro organizaci školy, doporučuje se, aby každý, kdo má zájem o školu, vyplnil připojenou nezávaznou přihlášku a odeslal ji poštou s 20 hal. známkou nejdéle do 10. března 1926.

Žáci, kteří budou dojížděti drahou, obdrží slevu na žákovsku legitimaci.

Hlavní zápis vykoná se koncem března 1926 v místnostech české měšťanské školy (klášter).

Kuratorium hudební školy v Českém Krumlově:

Tomáš Bárta, Hynek Gross, MUDr. Jos. Kulich, Rudolf Mařík,
Josef Engel, Phdr. Vlad. Hašek, Jan Maryška, Josef Mazanec,
Matěj Řídel, Matěj Ševcovič, JUDr. Vlad. Šmírouš.